

V tej številki si lahko preberete:

Boštjan Petauer <u>Zanimiva pot zgodnje maksimum karte</u>	4
Veselko Guštin <u>Matematika</u>	7
Peter Suhadolc <u>Vrednostno pismo, ki ga razbojniki niso prestregli</u>	10
Veselko Guštin <u>Telegraf in telegram na Slovenskem</u>	12
Boštjan Petauer <u>Kaj so »omnibus« izdaje?</u>	16
Mitja Pelicon <u>Mladi so razstavljali v Kopru</u>	19
Tanja Petek <u>Mladi filatelisti v Skupni točki</u>	20
Veselko Guštin <u>Zgodba o pismu - 3</u>	22
Igor Pirc <u>Stenski koledar ob 100-letnici Verigarjev - v vsako zbiralsko hišo!</u>	24
Veselko Guštin <u>Zgodba o pismu - 3</u>	26
Alojz Tomc <u>Veliki finale</u>	28
Cirila Haler <u>Nekaj o Pošti Zreče - nekoč</u>	32
Boštjan Petauer <u>Tekmovanje za najboljšo maksimum karto leta 2016</u>	35
Bojan Bračič <u>Maksi Ravne 2018</u>	36
Veni Ferant <u>Priprave na predstavitev poštne znamke 110 let naravne mineralne vode Donat Mg</u>	39
Srečko Beričič <u>Pestro leto škofovskih filatelistov</u>	40

Damir Žerič <u>Filatelistična dediščina Celja</u>	44
Igor Pirc <u>Novosti in nove pridobitve knjižnice dr. Antona Lavriča - zima 2018</u>	47

NOVA FILATELIJA
Glasilo Filatelistične zveze Slovenije

*„Za bogatitev in širjenje
filatelističnega znanja.“*

Filatelistična zveza Slovenije (FZS) je registrirana v Ljubljani kot neprofitna organizacija zveze filatelističnih društev v Sloveniji. FZS je članica Mednarodne filatelistične zveze (Federation International de Philatelie - FIP) in Združenja evropskih filatelističnih zvez (Federation Of European Philatelic Associations - FEPA).

Za izdajatelja:
Peter Suhadolc, predsednik FZS.

Uredniški odbor

Glavni in odgovorni urednik:
Veni Ferant
e-naslov; veni.ferant@gmail.com

Člani uredniškega odbora:
Bojan Bračič, Veselko Guštin, Igor Pirc, Alojz Tomc.

Ponatis člankov z navedbo avtorja je dovoljen samo s pisnim soglasjem uredništva.

Fotografija na ovitku:
Vrednostno pismo, potovano aprila 1786 iz Senožeč (Notranja Kranjska) v Gmünd (Koroška). Več pa v prispevku avtorja Petra Suhadolca na straneh 10-11.

Oblikovanje in priprava za tisk: Veni Ferant.

Tisk: Tiskarna Koštomaj, Celje. Marec 2018.

Naklada: 850 izvodov.

Naslov uredništva: Filatelistična zveza Slovenije,
p.p. 1584, 1001 Ljubljana.
<http://www.fzs.si>

ISSN 1408-0303

Cena: 2 €, za tujino 3 €.

Člani FZS prejema glasilo brezplačno.

NOVA FILATELIJA

GLASILO FILATELISTIČNE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK XXXIV

ŠTEVILKA 1/2018

Beseda urednika

Spoštovani bralci revije Nova filatelija!

Tokrat vas prvič nagovarjam v vlogi novega urednika naše strokovne revije. Zadnji dve desetletji je za to delo dobro skrbel moj predhodnik Bojan Bračič, za kar se mu v imenu vseh filatelistov iskreno zahvaljujem. V prejšnji številki naše revije ste lahko podrobneje prebrali, kako se je to delo urednika in distributerja naše revije spreminjalo. V dvajsetih letih se je marsikaj spremenilo, tako pri urejanju Nove filatelije, kot tudi v naših življenjih. Spremembe so postale naše spremljevalke, čeprav ljudje spremembam v večini primerov nismo naklonjeni. Na večino sprememb nimamo vpliva, na nekatere pa seveda lahko zelo vplivamo. Zato je dobro, če se posvetimo predvsem njim. Ena takih je tudi vsebina člankov v naši reviji. Da, naši reviji. Zakaj to poudarjam?

Vsebina je odvisna od nas oziroma od tistih, ki redno ali pa občasno pošiljamo članke za objavo. Enim so članki všeč, drugim pa ne. To je izbira vsakega posameznika. Žal je večina takih, ki prelistajo revijo in imajo pripombe, niso pa nikoli sami skušali narediti kaj boljšega. Najlažje je sedeti v senci in kritizirati tiste, ki kaj delajo. To postaja počasi že slovenska folklor. Prevečkrat sem slišal stavek: „Kaj pa je zame naredila FZS?“. To bi se lahko vprašali šele po vprašanju: „Kaj pa sem jaz storil za FZS?“. Šele po odgovoru na to vprašanje bi si morda potem lahko zastavili še drugo vprašanje.

Ste si skušali kdaj postaviti to vprašanje? Odgovor je znan samo vam. Če je odgovor iskren in če bi si še vedno radi postavili drugo vprašanje, vam predlagam, da preden storite to, raje pripravite predloge, kaj konkretnega bi vi predlagali oziroma kaj konkretnega bi vi storili za razvoj filatelije.

Podobno je tudi z vsebino Nove filatelije. Zato vas vabim, da storite korak in mi sporočite, kaj v reviji pogrešate in česa je preveč. Če boste aktivni v tej smeri, potem bo naša skupna revija še boljša.

Vaš urednik Veni Ferant

veni.ferant@gmail.com

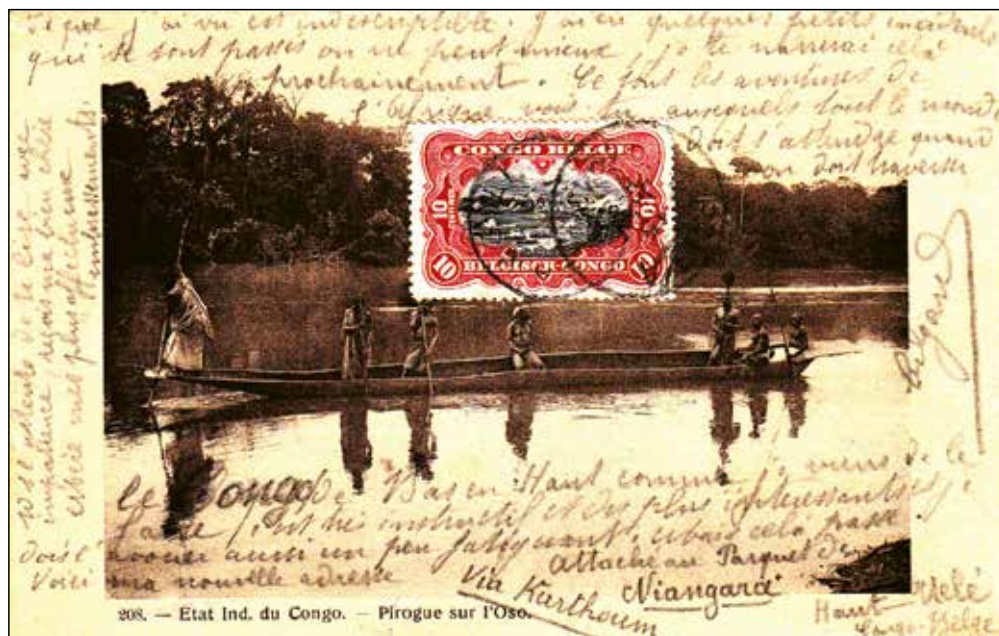

Boštjan Petauer

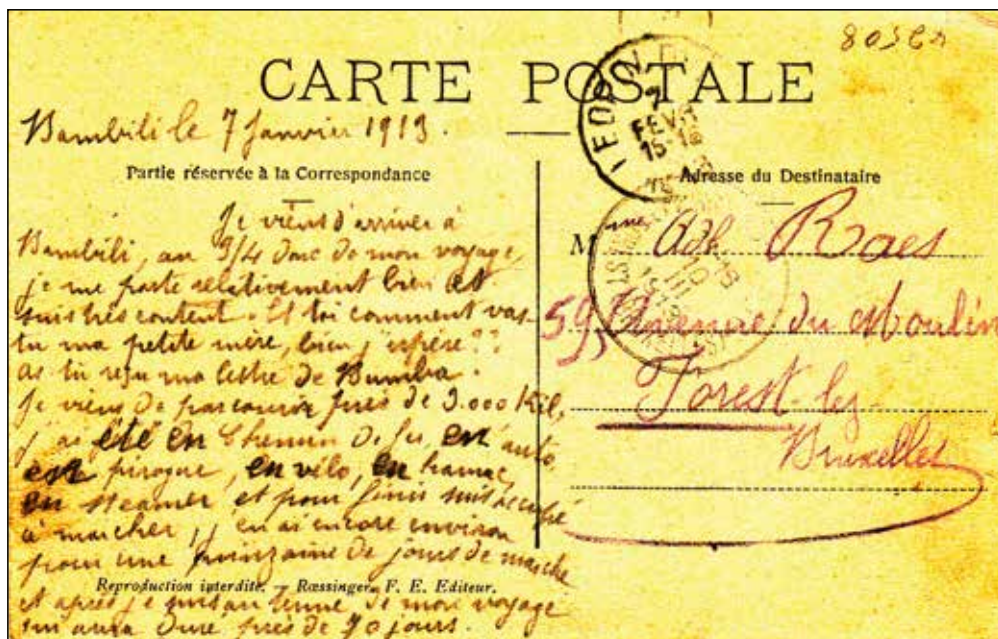
Zanimiva pot zgodnje maksimum karte

Pred kratkim sem med iskanjem starih maksimum kart na spletu naletel na eno, ki je bila poslana kot razglednica, kar za tiste čase (pa tudi še danes) ni nič nenavadnega. Na obeh straneh je na gosto popisana v francoščini in z nje se razbere zanimiva zgodba, katere precejšen del je v opisu podal že prodajalec.

Razglednica, poslana leta 1918, prikazuje tradicionalni kongoški čoln, namenjen za plovbo po rekah. Čoln, imenuje se piroga, je izdolben iz velikanskega debla drevesa agbe (ali *tole*, lat. *Gossweilerodendron balsamiferum*). Uporablja se kot glavno prevozno sredstvo v Kongu (kot v svojem opisu trdi prodajalec, danes morda celo še bolj kot pred stoletjem). Na znamki, s katero je bila razglednica frankirana, je prikazana piroga, na razglednici pa je tak izdolben čoln jasneje prikazan. Majhen kraj Bambili, ki se nahaja v severnem delu Belgijskega Konga (danes Demokratična republika Kongo), od koder je bila poslana, je na reki Ubangi. Torej popolna skladnost med razglednico, znamko in žigom, ki jo zahtevajo današnja FIP pravila, čeprav je bila obravnavana maksimum karta narejena 60 let preden so bila pravila sprejeta. Več o tem ne bi pisali, saj bomo v naslednjih številkah našega glasila maksimum karte obravnavali podrobneje.

Slika 1: Prva stran razglednice – maksimum karte - iz Bambilija v Bruselj.

Slika 2: Druga stran razglednice z opisom dotedanjega potovanja pošiljatelja.

Razglednico je pisal svoji materi v Bruselj mlad mož, ki je potoval na nastop nove službe na sodišču v Niangari (provinca Haut-Ule). Takole piše: »Sedaj so za mano tri četrtine poti. Prepotoval sem kakih 3.000 kilometrov z vlakom, avtomobilom, kolesom, parnikom in sedaj na koncu svojega potovanja peš. Po kakih 15 dneh hoje bom dosegel svoj cilj, za kar bom skupno porabil skoraj 70 dni«.

Potnik, gre verjetno za g. Raesa, omenja prejšnjo razglednico, ki jo je poslal iz kraja Bumba (na reki Kongo), na osnovi katere lahko rekonstruiramo njegovo pot do Bambilija nekoliko natančneje. Iz kraja Banana na atlantski obali Konga je šel v Matadi, od tam z vlakom do Leopoldvilla, nato je nadaljeval svojo pot do Bumbé na reki Kongo in naprej do Bute na reki Rubi. Pot ga je nadalje skozi džunglo vodila do Bambilija (od kjer je bila poslana razglednica), kar je kakih 200 km od cilja v Niangari. Zanimivo je, da je razglednica datirana s 7. januarjem 1919, vendar so vsi žigi na njej iz leta 1918, torej gre očitno za piščevo pomoto.

Žigi tako oddaljenega kraja, kot je Bambili, so iz tistega časa redki, na tako ohranjenem poštnem dokumentu z zanimivo potovalno zgodbo pa so morda celo edinstveni. Poleg tega je razglednica na poti do atlantske obale precejšen del poti potovala na pirogah, se pravi na čolnu, ki je tudi na sliki, kar ji daje še dodatno vrednost.

Razglednica je bila poslana iz Bambilija v Bruselj 7. januarja 1918, 15. januarja je dosegla mesto Buta, kakih 140 km oddaljen kraj, do katerega je potovala skozi džunglo,

nosili pa so jo pešci (poštari?), kjer je bil nanjo odtisnjen naslednji žig. Od tam je potovala kakih 250 km proti zahodu, verjetno spet s pirogo po reki Rubi (Itimbri), od koder so jo preusmerili na Leopoldville (danes Kinšasa) kakih 1300 km naprej na reki Kongo (tranzitni žig tega mesta je z datumom 7. februar 1918). Razglednica je za pot do destinacije potrebovala še en mesec, najprej z vlakom, nato pa s parnikom, ko je končno prispela v Bruselj 10. marca 1918, kakor je razvidno iz dohodnega žiga.

Slika 3: Pot razglednice od Bambilija do atlantske obale Belgijskega Konga.

In to za vsega skupaj 10 centov, kot je takrat za to pot znašala poština ...

bostjan.petauer@siol.net

COLLECTA[®]

12. MEDNARODNI SEJEM ZBIRATELJSTVA

23. in 24. marec 2018

na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani

Na voljo vam bo tudi letošnji esej FZS!

Vsa pisma, poslana v dobi predfilatelije, t.j. v času, ko še ni bilo poštnih znamk, je bilo potrebno obračunati na spodaj opisani način. Res pa je, da je bilo malo privatne pošte, a več službene, ki je bila oproščena poštnine (*Ex Officio, ali Exoffo*).

Slika 2.

knjigi Ernsta Bernardinija *Lovrenc Košir*, ki jo je založila FZS leta 2004. Na strani 28 in 29 najdemo tabelo pristojbin za pisma, ki so veljale od 1. 6. 1817. Tabela ima 40 vrstic in 18 stolpcev, za poštnine doma, v tujino in v tranzitu. Poštar je moral biti kar spreten, da je pravilno ugotovil plačilo. Pomagal si je lahko tudi z miljnimi kamni (postavljeni so bili ob vseh glavnih pomembnih poteh na vsaki dve poštni miljji), ali pa z izkušnjami. Do reforme, ki jo je začel že naš rojak Lovrenc Košir, se je poštnina znotraj domovine obračunavala v 7 conah. Vsaka cona je bila razdeljena na 3 poštna postaje, ki so bile narazen dve (avstrijski poštni) miljji, t.j. 15.171,8 m ali 15,17 km. Ker je razdalja med Vipavo in Otokom kakih 130 km, pademo v III. cono in poštnina je bila za pismo do 1 lota (17,5 gr) 6 krajcarjev.

Seštevanje nazivnih (nominalnih) vrednosti več znamk: S filatelijo (na Slovenskem po 1. 6. 1850) so prišle na pisma tudi razne kombinacije znamk, ki so skupaj dale zeleno vsoto. Posebno zanimivo uporabo smo poznali v Jugoslaviji, ko smo uporabljali stare in nove dinarje. Na sliki 3 vidimo priporočeno pismo iz Rogatca v Celje s plačano poštnino za priporočeno pismo 1,15 din in doplačilnico za RK. Uporabljene so znamke za 5 in 10 starih dinarjev ter znamka za novi 1 D(inar).

Slika 3.

Slika 4.

Slika 4 nam prikazuje »tipične« italijanske (filatelistične) frankature: tam so še vedno v uporabi tudi znamke z vrednostmi v lirah. S preходом na evre je italijanska pošta izdala kartonček s pretvorbami iz

lir v evre. Za prioritetno pismo je bilo potrebno plačati 0,62 evra: ali 0,52 evra + 4 x 0,02 evra + 5 x 10 lir (iz tabele ugotovimo, da je 19 lir = 0,01 eura).

Slika 5.

Kombinatorika: Seveda imamo tudi v Sloveniji možnost poigravati se s plačevanjem poštne. Na sliki 5 vidimo priporočeno pismo iz Vodice v Ljubljano. Za plačilo poštne 197 SIT je »nekdo« nalepil kar 8 znamk: 2 + 5 + 4 x 10 + 50 + 100 SIT.

V letu 2015 nam je pošta pripravila kar sestavljenko z znamkami, ki nosijo nominale od 1, 2, 5, 10 in 20 centov ter črke P, O, Š, T in A. Ali ste se vprašali, koliko različnih besed lahko sestavimo iz teh petih črk? POŠTA se ponuja samo po sebi, so pa še besede PAŠTA, PAPA, ŠOTA, ŠAPA, TA, TO in še kaj? Tudi zgornji primer s poigravanjem z nazivnimi vrednostmi bi lahko šteli h kombinatoriki!

Ulomki: Ne smemo pozabiti še na ulomke! Nekoč se je manjkajoča poština zaračunavala po pravilu, ki ga je dala »odhodna« pošta. Pravo umetniško delo vidimo

Slika 6.

na sliki 6, kjer je obračunana porto poština označena s štampljko T 700/700 (pod zgornjo znamko za 0,40 din). Preprosto povedano, prejemnik je moral plačati celotno poštino za razglednico v tujino v »domači« valuti, to je 4,60 din. Plačilo je poštni uslužbenec sestavil iz petih znamk: 0,30 + 0,40 + 0,40 + 2,50 + 1,00 din.

Morda bo kdo našel še kakšno zanimivost. A »znanje« matematike je za filatelista prav gotovo nujno!

Peter Suhadolc

Vrednostno pismo, ki ga razbojniki niso prestregli

Vrednostno pismo, potovano aprila 1786 iz Senožeč (Notranja Kranjska) v Gmünd (Koroška), je vsebovalo zajetno vsoto 100 goldinarjev, kot je označeno na reverzu pisma.

Na averzu pa razberemo, da je bilo knjiženo pod številko 1, da je tehtalo pol lota, da je poština znašala 10 krajcarjev in da je pošiljatelj zahteval, naj gre pismo preko Celovca. Na podlagi tarif, sprejetih 1. novembra 1751, je moral pošiljatelj plačati 4 krajcarje, prejemnik prav tako 4 krajcarje, 2 krajcarja pa je znašala tarifa za vrednostno pismo. Pismo je bilo torej oproščeno nadaljnih dajatev, glej oznako *franco*.

Iz vsebine lahko razberemo, da je pismo pisal princ Franc Serafin pl. Porcia, gospod Senožeč (pa tudi Prema in Pazina med njegovimi ostalimi posestvi) naddiakonu Černigoju (Zernigoj na pismu) v Gmündu. Priimek, najpogostejši na Goriškem, razkriva, da je bil prejemnik Slovenec. Denar je princ poslal kot običajno donacijo.

Pismo je bilo zapečateno in odposlano verjetno s slom na konju ali pa z lahko kočijo preko Postojne in Vrhnike v Ljubljano. Vemo, da je bil del poti med Postojno in Planino precej nevaren zaradi prisotnosti razbojnikov, ki so napadali poštni promet. Na to še dandanes spominja kraj Raubarkomanda. Takratni potniki, ki so potovali do Ljubljane, celo za časa Ilirskih provinc, soglasno pišejo o izredno slabi poti med Vrhniko in Ljubljano, tako da so vsi raje izbrali rečno pot. Verjetno je isto storil tudi sel s tem pismom.

V Ljubljani so pismo odprli in pregledali, morebiti zato, ker je bil originalni pečat poškodovan. Ponovno so ga zapečatili s še danes izredno lepo ohranjenim odtisom

pečatnika, na katerem je avstrijski orel z napisom »Correspondenz« preko prsi ter napisom »K.K. Oberpostamt Laibach in Krain«. Pismo je nadaljevalo svojo pot preko Kranja in Tržiča ter prelaza Ljubelj v Celovec. Od tam je mimo Beljaka in Spittala po osmih dneh potovanja pripelo v Gmünd.

Zunanost vrednostnega pisma z obema pečatom.

Hochwürdigem Herrn Bürgermeister!
 Ich habe das Ehrentüchlein für Hochwürdig
 den 100/16 Dr. in Gold für den
 Bürgermeister Lindemann eingekauft
 und es nun in dem zu Hospital sein
 selbst zu bringen, das die alte Gr.
 Hofstadt nicht mehr weiß.
 Ich sende es nun die alte Gr.
 für den Hochwürdigem
 Senores Ludwig Terapkin
 Nr. 43 in der Maria
 1786

Vsebina vrednostnega pisma, pisanega v stari gotici, ki je potovalo aprila 1786 iz Senožeč (Notranja Kranjska) v Gmünd na Koroškem.

Veselko Guštin

Telegraf in telegram na Slovenskem

Učenec pravi učitelju: »Res ne razumem, kako deluje telegrafija«. »To je preprosto. Namesto žice si predstavlja velikega, dolgega psa. Če ga brcneš zadaj, zalaja spredaj.« »Aha. Kaj pa brezžična telegrafija?« »To je isto, samo brez psa.« (Evgen Jurič, Šalom za šalo, 1995)

Pred izumom električnega telegrafa se je za hiter prenos informacij uporabljala le kurirska služba, pa tudi ogenj (kresi na Slovenskem za časa turških vpadov), zastavice, dim, zrcala, mehanski semaforji ipd. Avstro-Ogrska monarhija je prvi (Samuel F.B.) Morsejev telegraf začela graditi že leta 1846 in sicer od Dunaja, Gradca proti Mariboru. Že 2. junija 1846 je Maribor prvi na Slovenskem dobil telegrafsko zvezo. Istega leta še Celje, leta 1849 Ljubljana in končno 1857 še Trst. Telegrafist je moral obvladati Morsejevo abecedo, sestavljeno iz pikic in črtic. Le-ta se je še do nedavnega uporabljala v vojski, železnici in med radioamaterji ter taborniki. Dobro poznamo znak S.O.S., ki je sestavljen iz treh pikic, treh črtic in spet treh pikic (... --- ...). Za napredovanje telegrafskega signala smo potrebovali le dve žici.

Slika 1. Telegram iz Messine v Piran, izpisan na trak, 1934: »Nadaljujem zvečer pot za New York, zapuščam Palermo brez novic o tebi, prisrčni pozdrav poljubi Jurij«.

Prvi Morsejevi telegrafi so delovali na zvok. Telegrafist je moral neposredno razpoznati zvok (melodijo) črke in jo zapisati na papir. Poznejši aparati so značilni S.O.S. - ti ti ti ta ta ta ti ti ti - zapisovali na papirni trak kot niz pikic (dejansko zelo kratkih črtic) in črtic (daljših črtic). Telegrafistu je bilo tako enostavneje s traku prebrati

sporočilo in ga prepisati na telegramski formular. O brezžičnem prenosu govorimo šele po letu 1900 z izumom radijskih valov. Kaj več lahko preberemo v

knjigi: Vladimir Klinar, *Nastanek in razvoj poštne in telekomunikacijske dejavnosti v Koroški in Podravski regiji*, PTT Podjetje, Maribor, 1991. O tem, kako so pošte na Slovenskem dobile telegrafsko službo, pa je lepo zbrano v knjigi Ljudmile Bezljaj

Krevelj, *Pošta, telegraf in telefon, 1918-1950*. Medtem ko v knjigi *Pošta na slovenskih tleh*, na strani 162-169, najdemo spisek, kdaj so se pošte odprle, kdaj so dobile telegraf in pozneje še telefon.

MINISTRSTVO POŠTE, TELEGRAFA IN TELEFONA. — МИНИСТАРСТВО ПОШТА, ТЕЛЕГРАФА И ТЕЛЕФОНА

BRZOJAVKA ТЕЛЕГРАМ

bečija

Iga v Poljane

IZ — BB	Številka brzojavke Broj telegrafa	Vrata Bper	Šte- vilo besed Broj reči	PREDANA VREME PRISJAJE			SLUŽBENI PODATKI СЛУЖБЕНИ ПОДАЦИ	DOŠLA VREME PRISJAJA				SPREJEL PRIMIO
				dec drua	ob čas.	u min. mrr.		dec drua	ob čas.	u min. mrr.	na voda na let- ništvu	
<i>39 pri Ljki</i>	<i>62037</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>9:00</i>		<i>1</i>	<i>11:20</i>				<i>B</i>

*bečijate obveznik za kramar G. Frančič,
l. 1890 bečijate Poljane nade Škofjo Loko da
naskupi novico vajo dne 3 aprila 1941
ob 12 uri v kumandi bečijate kumandi
bečija Iga pov 1521/41 kumandi
Krevelj*

T. št. 205. Tisk. dir. ptt. v Lj.

Slika 2. Telegram z Iga v Poljane nad Škofjo Loko, 1941, preko Morsejevega telegrafa na železniški postaji v Škofji Loki.

Ko so se leta 1837 pojavili prvi teleprinterji, so to bile zelo kompleksne naprave, ki so potrebovale tudi do 8 žic za prenos informacij na daljavo. To eksperimentalno obdobje je leta 1870 prekinil Emil Baudot s svojim izumom 5-bitnega serijskega prenosa, torej po enem paru žic. Petbitna koda je omogočala prenos 32 znakov: vseh črk in nekaj posebnih znakov. To kodo je leta

1901 modificiral Donald Murray v 64-znakovno in se je uporabljala na teleprinterjih še do pred nekaj leti. Pozneje so računalniški teleprinterji (teletype) uporabljali 7-bitno kodo, ki jo še danes poznamo kot ASCII (American Standard for Information Interchange).

Razvoj je šel svojo smer in leta 1855 smo dobili inačice teleprinterjev firme David E. Huges, ki so po enem paru žic,

Slika 3. Najboljša teleprinteristka (zastavica) na tekmovanju, 1965.

sinhroniziranih z impulzno modulacijo, odtipkavali črke na papirni trak. Kanadčan Frederick Creed je 1925 predstavil izum, kako Morsejevo abecedo spremeniti v znake, t.j. črke in številke. Werner von Siemens in Johann Georg Halske sta izdelala modele z luknjanjem (perforatorjem) traku za sprejem in pošiljanje ter s tiskanjem sprejetih znakov na papirni trak ali – pozneje – na rolo papirja. Uporabljali so 5-bitno Baudot kodo. Delovali so od 1930 do 1980. Podobno je tudi Camillo Ollivetti (1938-91) vpeljal pisanje na papirni trak, pozneje na rolo papirja. RFT (Rundfunk- und Fernmelde-Technik) je v letih 1946-90 izdeloval teleprinterje, ki so uporabljali točkovni način zapisa znakov 8x14. V uporabi je bil do leta 1952.

Razvoj brezžičnega (radijskega) prenosa je pripomogel k intenzivnemu razvoju telegrafije in teleprinterjev. Zavedati se moramo, da je bil to še tja do leta 1980 najhitrejši možen način prenosa teksta. Tako je pošta, ki je najprej skrbela samo za prenos pisemskih pošilk, dobila svoj prvi T (telegrafija) že tam okrog 1850, drugi T (telefonija) pa pozneje. Mimogrede - »telegrafiji« so najprej rekli »brzobjavna« služba. Kot vemo, je podjetje PTT pri nas obstajalo do leta 1995, ko je najprej odšel zadnji T - telefonija, ki je prešla pod Telekom. Prvi »nevidni« T - telegrafija pa dokončno po letu 1990, ko je bila ukinjena (klasična) telegrafija z uporabo teleprinterjev ter telegrafskih central in omrežja.

Seveda telegrame PS pošilja tudi še danes, a ne s teleprinterji, ampak po faksimile napravah, telefonu ali z elektronsko pošto.

Kako je z zbiranjem in razstavljanjem telegramov v filateliji? Najprej naj povemo, da na svetovnih in evropskih razstavah srečamo kar nekaj zbirk na temo telegramov.

Slika 4. Telegram, tiskan na rolo papirja, 1968.

Slika 5. Znanje telegrafije je bilo zelo pomembno in stalno se je bilo potrebno dokazovati. Spominska ovojnica 20. tekmovanja telegrafistov, 1985.

Uvrščamo jih v poštno zgodovino. Poleg kronološkega pregleda je vedno dobro, da tudi opišemo tehniško plat telegrafa, npr: vrsta in način prenosa, tip telegrafa. Pa še nekaj: vedeti moramo, da lahko telegram razstavljamo, dokler je telegrafska komunikacija del poštne službe. Ko le-ta postane »privatna in neodvisna« dejavnost, kot npr. Western Union iz ZDA, tovrstni telegrami niso več predmet zgodovine pošte!

Boštjan Petauer

Kaj so »omnibus« izdaje?

Beseda »omnibus« izhaja iz latinščine in pomeni »za vse«. Izraz omnibus serija izhaja iz angleškega govornega področja in se uporablja za znamke z istim motivom (kot bomo videli iz primerov, to ne drži vedno, seveda so tudi nominale lahko različne), ki so izdane v več povezanih področjih; npr. za skupne izdaje matične države in njenih odvisnih ozemelj ob določenih dogodkih.

V začetku so bili to pri Veliki Britaniji zlasti dogodki, povezani s kraljevimi obletnicami, kronanji in jubileji, obiski članov kraljeve družine v tujini (zlasti v svojih odvisnih ozemljih), kasneje so jim sledili tudi drugi dogodki (npr. osvoboditev Evrope leta 1945, 75-letnica UPU, Rdeči križ), Churchill, ITU itd).

V Franciji, ki je republika, so bile take izdaje ob drugih priložnostih, torej nepovezanih z vladarjem. Tako so bile npr. za kolonije (in matico) pred 2. svetovno vojno izdane znamke ob svetovni razstavi v Parizu, 40. obletnici odkritja radija (Pierre in Marie Curie), 150. obletnici francoske revolucije, kasneje pa UPU, Rdeči križ, Concorde itd. Nekateri francoski katalogi kot primere omnibus serij navajajo tudi redne (in ne le priložnostne) znamke, ki so bile z istim motivom v uporabi v njihovih kolonijah; različno je bilo le ime kolonije na znamkah.

Kot glavni kolonialni državi sta prednjačili Velika Britanija in Francija, zato ne preseneča dejstvo, da je teh izdaj največ prav pri teh dveh državah. Iz drugih dveh večjih kolonialnih držav, Španije in Portugalske, je poznanih primerov precej manj.

Kot omenjene omnibus izdaje bi lahko označili tudi izdaje Evrope Cept ali pa skupne izdaje nordijskih držav (Švedska, Norveška, Finska, Danska, Islandija). Vendar gre v teh primerih za izdaje suverenih držav, zato je bolj na mestu izraz »skupne izdaje« (angl.: Common issues, nem.: Gemeinschaftsausgaben).

Omnibus izdaje so bile najbolj priljubljene v Veliki Britaniji, kjer so, kot je navedeno v Gibbonsovem katalogu, k zbiranju pritegnile množico novih zbiralcev. Zbirale se niso le znamke (tako žigosane in nežigosane), ampak tudi ovitki prvega dne, zlasti potovani, ki so iz nekaterih manjših kolonij danes že precej redki; tudi kompleti takih ovitkov iz vseh kolonij se danes na trgu ne pojavljajo prav pogosto. Ti ovitki so namreč dejansko potovali iz kolonij in jih niso naredili npr. v Londonu. Pripravo teh ovitkov so v glavnem organizirali trgovci in večja filatelistična združenja; na kompletu ovitkov, na katerih so nalepljene znamke, izdane ob kronanju kralja Jurija VI. leta 1937, ki jih imam v svoji zbirki, so kot naslovniki omenjena zlasti znana trgovska imena tistega časa.

Nekaj omnibus izdaj, predvsem začetnih, si bomo ogledali na primeru Velike Britanije.

Prva taka izdaja je tam izšla leta 1935, ob 25-letnici vladanja kralja Jurija V., ki je bil med drugim sam strasten filatelist in v veliki meri zaslužen za razvoj kraljeve filatelistične zbirke (ki jo je sicer podedoval od svojega očeta, kralja Edvarda VII.), in ki je danes

največja in najpopolnejša filatelistična zbirka na svetu, vsaj kar zadeva filatelijo Velike Britanije, njenih kolonij in današnjega Commonwealtha.

Ta izdaja obsega 250 znamk, v večini primerov po štiri na posamezno deželo, nekaj pa je izjem. Najredkejša je pretiskana znamka (t. i. *Egypt seal* – egiptovska zalepka), ki so jo uporabljali za poštnino angleški vojaki, nameščeni v Egiptu. Poleg tega obstaja na tej izdaji, ki je bila tiskana v 3 tiskarnah (Bradbury Wilkinson & Co, Waterlow and Sons in De La Rue & Co) v tehniki globokega tiska, kar nekaj tipičnih napak, ki so zelo iskane. Nekaj primerov te izdaje je prikazanih na slikah 1 in 2.

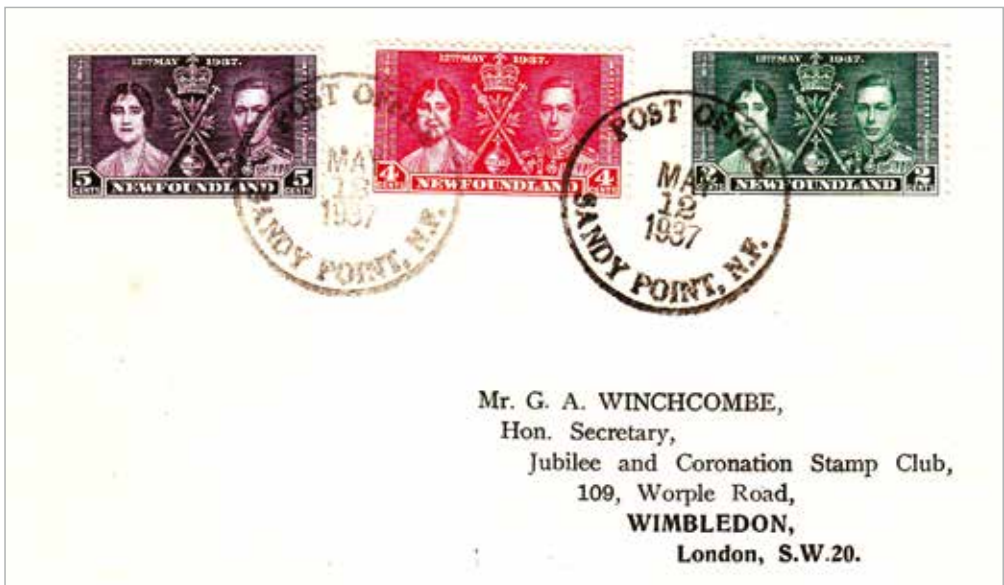
Slika 1: Primer standardne serije izdaje ob 25. obletnici kronanja – s Falklandskih otokov

Slika 2: Primeri nestandardnih izdaj ob 25. obletnici kronanja – iz Indije, Egipta, Južne Afrike in Avstralije.

Leta 1937 so izšle skupaj 202 znamke ob že omenjenem kronanju Jurija VI. (v glavnem po 3 za vsako državo), leta 1945 pa 154 znamk (v glavnem po dve za vsako državo) ob zmagi v 2. svetovni vojni. Primerek pisma prvega dne je prikazan na sliki 3.

Leta 1948 se je obhajala srebrna poroka kralja Jurija VI. in kraljice Elizabete (matere sedanje kraljice Elizabete II.) in to, vsaj kar se znamk tiče, res po kraljevsko. Skupaj je bilo izdanih 138 znamk, v glavnem po 2 za posamezno državo. Nižja vrednota v glavnem odgovarja poštnini za navadno pismo v notranjem prometu posamezne države, druga pa je za en funt (to je bilo takrat precej denarja), v manj primerih 5 oziroma 10 šilingov ali ekvivalent v drugi valuti – v glavnem raznih dolarjih (karibskih,

Slika 3: Primer OPD-ja, poslan iz Nove Fundlandije. Ta provinca Kanade je tedaj še izdajala svoje znamke.

hongkonških, malajskih), ki so bili zakonito plačilno sredstvo v posameznih državah širnega britanskega imperija, v katerem sonce ni nikoli zašlo. Nekaj primerkov znamk te izdaje z visoko nominalo je prikazanih na sliki 4.

Slika 4: Znamka Velike Britanije, Hong Konga in Pitcaimovih otokov (najredkejši iz serije), izdanih ob srebrni poroki.

Sledila je izdaja leta 1949 ob 75-letnici UPU (310 znamk), odprtju britanskega zahodnoindijskega univerzitetnega kolidža (28 znamk) ter leta 1953 ob kronanju kraljice Elizabete II. (106 znamk zmernih nominal). Za časa vladanja Elizabete II. je kasneje izšlo še precej omnibus izdaj, pri čemer je zlasti v zadnjih letih vedno bolj stopal v ospredje komercialni vidik njihovih organizatorjev.

Literatura in viri

1. Hager, Ulrich: Großes Lexikon der Philatelie, Bertelsmann Lexikon Verlag, Güntersloh-Berlin-München-Wien, 1973
2. Stanley Gibbons, Commonwealth & British Empire stamps 1840-1970, 114th Edition, London 2012,
3. Zasebna zbirka

bostjan.petauer@siol.net

Mitja Pelicon

Mladi so razstavljali v Kopru

Filatelistični klub Koper pomaga in usmerja delo mentorja z nasveti in materiali, katerega prispevajo starejši filatelisti preko donacij FZS.

Razstavne vitrine v Mercator centru Koper.

Filatelistični krožek na OŠ Koper deluje že drugo šolsko leto. V njem so učenci 6., 7. ter 8. razreda. Štirje so začetniki, ostali pa imajo nekaj več izkušenj. V Mercator centru Koper smo uspeli pripraviti našo premierno razstavo na témo »kulturna dediščina«. Razstavljajo: Genti Suka, David Bonin, Matic Bratina ter Tilen Pahor. Mentor filatelističnega krožka je Marko Krota. V razstavni zbirki so uporabili samo slovenske znamke.

Mlada razstavljavca Tilen Pahor in Matic Bratina, mentor Marko Krota in Mitja Pelicon, predsednik kluba FK Koper.

Mentor z dvema od štirih razstavljavcev.

mitja.pelicon@telemach.net

Tanja Petek

Mladi filatelisti v Skupni točki

Večgeneracijski center Skupna točka je projekt ZPM Ljubljana Moste-Polje, ki poteka v sodelovanju s Slovensko filantropijo in je namenjen medgeneracijskemu ter medkulturnemu povezovanju. Ustvarja prostor za druženje, sodelovanje, prenos znanja in aktivno učenje v vseh življenjskih obdobjih, hkrati pa uvaja vsebine za vključevanje in socializacijo ranljivih skupin ter nudi preventivne programe in vsebine. Skupna točka deluje na petih lokacijah, dveh v Ljubljani, poleg tega pa tudi v Grosupljem, Logatcu in na Vrhniki.

V okviru dejavnosti v Skupni točki na Zaloški 54 v Ljubljani nas večkrat obišče tudi kakšen slovenski filatelista, ki popestri popoldanska in počitniška dogajanja pri nas. Do sedaj smo skupaj z otroki pripravili zbirko znamk, pisali pisma trem dobrim možem, staršem in prijateljem, pošiljali pisma s pečatom, v rokah pa smo držali že tudi več kot 100 let staro pismo.

Otroci spoznavajo več kot 100 let stara pisma, pisemske ovojnice, znamke...

V današnjem času pošiljanje sporočil in pisem med mladimi poteka večinoma preko družabnih omrežij in virtualnih povezav. Skozi filatelistične delavnice pa otroci spoznavajo potek prenosa poštnih pisem in sporočil v preteklosti in jih primerjajo z današnjimi. Tako se prepleta prenos znanja iz starejših na mlajše generacije, spoznavajo pa tudi zgodovino in razvoj slovenskega jezika ter zaznavajo spremembe v družbi.

◀ *Otrokom je bil najbolj zanimiv prikaz žigosanja v pečatnem vosku*

Skupaj s Slovensko filatelijo obujamo pošiljanje poštnih sporočil, ki razveseljujejo ljudi, spodbujamo otroke k ustvarjalnemu razmišljanju in zbirateljstvu. Preko znamk spoznavamo geografske, kulturne in zgodovinske mejnike različnih kontinentov in držav. Vprašanj otrokom nikoli ne zmanjka, filatelisti, ki nas obišejo, pa imajo odgovore vedno pripravljene.

Užitek je opazovati, kako radi otroci pošljejo kakšno lepo sporočilo svojim bližnjim in iskrene nasmeh, ko pismo prispe na pravi naslov, do prave osebe. Pa tudi če je to med božičnimi prazniki na »Severni pol«.

◀ Zanimivo gradivo tudi za zvedave otroke.

In za konec še „gasilska“ fotografija udeležencev.

Veselko Guštin

Zgodba o pismu - 3

V poštni zgodovini so zanimiva pisma iz »eksotičnih« krajev, priporočena ali nujna, z odkupnino ali vrednostna pisma. Seveda tu ne mislim tista, ki jih filatelisti delamo zato, da porabimo nalepljene znamke, ampak tista potovana pisma z namenom opraviti svojo nalogo. Tako vrednostno pismo mi je pred časom prišlo v roke: poslano iz Maribora v Fusine ali Laghi (slov. Bela peč, nem. Weissenfels) v Tarvisio (slov. Trbiž, nem. Tarvis), dne 5. 1. 1928. V ovojnici je bilo za 1200 din gotovine. Za to vrednost je bila plačana tudi poštnina 12,50 din.

Pa začnimo s poštno pristojbino. Žal slovenski filatelisti še vedno nimamo neke primerne literature, kjer bi našli zbrane poštne pristojbine od 1. 12. 1918 do danes. Najdemo pa lahko posamezna obdobja: »verigarski čas«, čas po 2. svetovni vojni, VUJA v coni B in STO. Kako si pomagati tam, kjer nimamo podatkov? Vselej se obnese, če vprašamo koga, za katerega menimo, da bo morda to vedel. Včasih si pomagamo s spletno stranjo *ebay.com* in pogledamo podobne ovojnice, kako so bile obračunane. A žal vrednostnih pisem v tujino iz tega obdobja ni prav veliko. Je pa še ena možnost. Običajno *Mohorjevi koledarji* (Koledarji družbe sv. Mohorja) na začetku ali koncu prinašajo tudi tabele s »poštnimi pristojbinami«. A kako pridemo do njih? Najhitreje bo kar s spletom, preko digitalne knjižnice: <https://www.dlib.si/>. Tako v Mohorjevem koledarju za leto 1928 najdemo tabelo »Poštne pristojbine«, veljavne od 1. septembra 1927. Pošiljatelj je tedaj moral plačati za

- pismo, težje od 20 g (natančno 22 g) se plača 4,50 din,
- za vrednost do 3000 din za tujino 5,00 din in
- priporočnino za tujino 3,50 din
- skupaj 12,50 din.

Slika 1:
Sprednja stran pisma iz Maribora
v Belo peč, 5. 1. 1928.

Slika 2: Zadnja stran pisma z zbirko odtisov žigov in pečatov.

Poleg tega je moral pošiljatelj plačati še posebno ovojnico za 50 par (oz. 0,50 din). Ko smo rešili tarifni del, se lotimo »poštne poti«. Vsekakor je bolj kot prva stran tu zanimiva zadnja stran. Ker je bila pošiljka priporočena, so bili zavedeni tudi vsi prenosi. Pismo je bilo oddano, kot smo že rekli, v Mariboru na pošti 2b, železniška postaja: MARIBOR МАРИБОР 2b 5. 1. 1928. S tem žigom so žigosane vse znamke: 1 x 0,50 par in 4 x 4 din. Skoraj zanesljivo je z vlakom prispelo do Ljubljane, kar potrjuje sicer malo okrnjen žig: LJUBLJANA ЛЪУБЉАНА 2 BUREAU D'ECHANGE a 7. 1. 28. Poštni urad Ljubljana 2 je prav tako bil na železniški postaji, tam je delovala tudi služba za pošiljke v inozemstvo. Od tu je zopet z vlakom potovalo do Trsta. V to nas prepriča žig: TRIESTE CENTRO ESTERO (Trst center tujina) -8.1.28. Tu je bila pošiljka zavedena v register (pravokotni žig, v treh vrsticah s štirimi stolpci: TRIESTE CENTRO/ PESO (teža) »22g« / COLORE (barva) »roso« (rdeča) / IMPRONTA (odtisi žigov) »6«/ QUANTITA (količina) »1«. Tržaška pošta je pošiljko poslala naprej še isti dan z vlakom: AMB. VENEZIA - TARVISIO (amb. Benetke - Trbiž) 8.1.28. Ko so pošiljko končno prejeli na Trbižu, so jo preusmerili na pošto Bela peč v novo ustanovljeni provinci Furlaniji: FUSINE IN VAL ROMANA (FRIULI) -9.1.28. Pismo je potovalo slabih 5 dni! Danes bi v Evropski uniji – brez meja in carinskih ovir - zagotovo potrebovalo več časa?!

Prvi dve znamki iz serije 'Verigarj' sta bili znamki za 10 in 20 vinarjev. Pravino, da sta izšli 3. januarja. Uporaba znank na prvi dan izdaje je silno redka. Na prikazani dopisnici, ki je bila poslana 4. januarja 1919 iz Ljubljane v Zagreb sta znamki uporabljeni zelo zgodaj (prvi ali drugi dan). Dopisnica je sicer za 5 vinarjev prefrankirana. Pravilno frankirana bi bila 10 vinarjev za dopisnico, 25 vinarjev za priporočnino in 60 vinarjev za ekspresnino. Mogoče je preveč frankirana zato, ker znamke za 5 vinarjev takrat še niso izšle.

JANUAR 2019 JANUARY

PON/MON	TOR/TUE	SRE/WED	ČET/THU	PET/FRI	SOB/SAT	NED/SUN
31	1	2	3 <small>3. 1. 1919 Izdane prvi dve znamki (10 in 20 vinarjev) iz serije Verigarj.</small>	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15 <small>15. 1. 1919 Hoveti oddajo svoje prve redne znamke iz serije 'Hoveti' iz zbirke DRŽAVNA POŠTA HRVATSKA.</small>	16 <small>16. 1. 1919 Naj pomembna v tojino al pripade iz tojine morajo biti sancionirane. Častninar uradno sta na pošlah Ljubljana 1 in Medbela 1.</small>	17	18	19 <small>19. 1. 1919 Izde prve številke Uradnega lista Philatelije in bronzanega neuradnega za filatelijo serije.</small>	20
21	22	23	24	25 <small>25. 1. 1919 Izdane trikotna nastava prve znamke iz serije 'Verigarj' za 5 vinarjev v različni kombinaciji.</small>	26	27
28	29	30	31	1	2	3

Vzorec januarskega lista verigarjskega koledarja s pomembnim datumom izida prvih znank verigarjev - 3. januarjem in ostalimi pomebnjšimi datumi.

Igor Pirc

Stenski koledar ob 100-letnici Verigarjev – v vsako zbiralsko hišo!

Stoletnico prvih slovenskih poštnih znamk Verigarjev želimo počastiti tudi z velikim barvnim stenskim koledarjem, ki bo pokril vse pomembne dogodke, vezane na ustanovitev Države SHS in na poštno in filatelistično zgodovino mesecev od oktobra 1918 do decembra 1919.

Vsak mesec bo na glavni sliki prikazan najpomembnejši dokument (pismo, znamka, dopisnica, dogodek), ki je zaznamoval ta mesec, v koledarskem delu pa bodo v posameznih datumskih poljih opombe, kaj se je na tisti dan zgodilo.

Slike redkih ali celo unikatnih filatelističnih, poštnih ali zgodovinskih dokumentov bodo prispevali vsi znani zbiralci in raziskovalci Verigarjev iz domovine in tujine, ki bodo sodelovali tudi na oktobrskem mednarodnem simpoziju *Verigarji 100*, pri navedbi vseh pomembnih zgodovinskih dogodkov nastajajoče države SHS po posameznih datumih pa je pomemben delež prispeval tudi Muzej novejšje zgodovine Slovenije.

Koledar bo poleg krovnega lista torej pokrival petnajst zaporednih mesecev od oktobra 2018 do decembra 2019. Zato bo imel trajno vrednost, saj bo nosil pregled od zasnove Verigarjev v novembru 1918, prvem tisku v decembru in rojstvu v januarju 1919 ter celem naslednjem letu množične uporabe tega simbola naše nastajajoče državnosti.

Koledar bo imel vsa besedila v slovenskem in angleškem jeziku. Stran za mesec januar 1919/2019 prikazujemo kot primer, kako bo koledar zasnovan (angleški prevodi še sledijo).

Urednik koledarja Bojan Kranjc in vodja organizacijskega odbora Verigarji 100 Igor Pirc

KOLEDAR VERIGARJI

Poklon Verigarjem bomo izpeljali lahko samo z vašo pomočjo. Želimo zagotoviti tako visoko naklado, da bo cena na enoto koledarja za vas čim nižja. To pa lahko zagotovimo le, če boste koledar v prednaročilu, ki ga bomo objavili v naslednji številki Nove filatelije, naročili v čim večjem številu.

Zato pozivamo vsa društva in klube, združene v Zvezo FZS, da naročijo koledar za vsakega svojega člana, lahko pa še kakšnega več.

Veselko Guštin

Zgodba o pismu - 4

Tokrat ne bom opisoval pisma, ki je šlo k nam, ampak je šlo mimo naših krajev. Zapomnil sem si ga po izčrpnem opisu vseh naslovnikovih nazivov. Pismo je bilo oddano leta 1826 na Dunaja (WIEN) za ESZEKINI. Kar nekaj pomoči sem rabil, da sem s pomočjo znanca Denesa razvozlal, da gre za ESZEKINI = Osijek, Hrvaška.

Pismo z Dunaja v Osijek, 1826.

Najhujši problem je bilo branje naslavljanja v latinščini. Velik izziv so tudi poimenovanja krajev, tokrat zapisana v latinščini! Seveda tu brez strokovne pomoči ni šlo. Pomoč je ponudil g. dr. Aleksander Žižek iz Zgodovinskega arhiva Celje. Naslovna stran pisma je v prepisu videti takole:

A supremo comite comitatus Jaurinensis¹

Excellentissimis, illustrissimis, reverendissimis
spectabiles ac magnificis perlustribus item ac generosis dominis NN
vicecomiti gudlium, ac durassoribus, totique universitati
dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobi=
lium comitatus Veröczenssis² dominis mihi observandissimis.
singulo colendissimis.
Eszekini

¹Győr

²Vočin (Podravina)

In še prevod v slovenščino:

Od velikega župana županije Győr

*Preodličnim, prevzvišenim, visokospoštovanim
uglednim, veličastnim, presvetlim in velikodušnim gospo=
dom vsem gospodom prelatom, baronom, velikašem in
plemičem županije v Vočinu, gospodom meni zelo spoštovanim
edinemu vredni najvišjega spoštovanja.
Osijek*

Očitno je takšen bil način naslavljanja v tistih letih. Danes to nekoliko poenostavimo, kvečjemu dodamo kak akademski naslov in poleg še »gospod« ali »spoštovani«.

Kako pa je s plačilom poštne? Pismo je potovalo z Dunaja preko Bratislave in Pecsia v Osijek ter opravilo 479 km, t.j. prešlo je 31 postaj (15.17 km je razdalja med dvema postajama). Po takratnem tarifnem pravilniku je to zneslo 14 kr za težo pisma ½ lota. To se tudi sklada z zapisom na pismu samem. Ker ni bilo »uradno« (*ex officio*), je moral pošiljatelj pač plačati omenjeni znesek. Koliko bi to na primer bilo danes?

Dovški župnik Jakob Aljaž je **15. aprila 1895 z občinama Dovje in Mojstrana sklenil kupno pogodbo o odkupu zemljišča vrh Triglava za 1 goldinar**. Na internetni strani: <https://www.pzs.si/novice.php?pid=5516> med drugim preberemo tole:

"1 goldinar je enako 20 grošev ali 60 krajcarjev (stari način, ta je veljal do 1858) ali 100 krajcarjev (novi način). Steklenica kisle vode velja 24 kr, ca. 4 steklenice so stale 1 goldinar (novi način). 1 bokal vina 36 krajcarjev, 1 hleb kruha 12 krajcarjev (novi način)."

Po starem načinu je bilo to 1 steklenica kisle vode (npr. danes 1l mineralne vode *Donat Mg* ali *Radenske*), ali 2 hleba kruha, skatka nekje okrog 1 eur. Danes (27. 2. 2018) bi za pismo z Dunaja v Osijek plačali 0,80 €! Zanimivo: po množici poštne reform in tarif v skoraj 200 letih pridemo skoraj na isto?!

veselko.gustin@gmail.com

**Nasvet pri izpolnjevanju obrazca za ocenjevanje aktivnosti
društev v FZS za obdobje dveh let**

Najprej si še enkrat preberemo ocenjevalni obrazec, potem je pa najbolj pomembno, da si **SPROTI** zapisujemo naše aktivnosti. Lahko kar v wordu. Primer: imeli smo manjšo društveno razstavo, pa si ta podatek takoj zabeležimo pod **1.a2** (2 do 10 vitrin). Če smo ob tem izdali še priložnostno izdajo, si to zabeležimo pod točko **3.b2**, če je bil izdan še priložnostni žig, si to zabeležimo pod **3.b1**, osebno znamko pa pod **3.b3**. Naslednji podoben dogodek si zapišemo pod isto točko, zraven pa še kratek opis dogodka. Tako je potem čez 2 leti iskanje podatkov za izpolnjevanje obrazca precej enostavnejše in hitrejše.

Alojz Tomc

Veliki finale

16. decembra 2017 je bil v kulturno-turističnem objektu Anin dvor v Rogaški Slatini prav poseben večer. Okrog 180 obiskovalcev se je udeležilo odprtja razstave *Kralj Peter v slovenskih Alpah* in predstavitve knjige z istoimenskim naslovom, si ogledalo manjšo filatelistično razstavo osnutkov za znamke, ki jim filatelisti ljubkovalno rečemo »mali Peter« in monodramo *Kraljev put, ki govori o življenju mladega kralja Petra II. Karađorđevića*.

Organizator celotnega dogodka z naslovom *Veliki finale* je bil Ljudski muzej Rogaška Slatina, ali bolje rečeno Aleksander Jurkovič, lokalni ustvarjalec, zbiratelj ter kustos in lastnik tega privatnega muzeja. Muzej je bil ustanovljen leta 2005 in je znan po svoji domoznanski zbirki o zgodovini in razvoju Rogaške Slatine in zbirki podpisov znanih osebnosti ali filografski zbirki, predvsem pa po Kraljevi zbirki, ki je ena največjih privatnih zbirk o dinastiji Karađorđević na svetu. Od leta 2012 ima muzej, poleg še nekaterih drugih zbirk, prostore v Aninem dvoru.

Aleksandra ali Sandija, ki je ime dobil po jugoslovanskem kralju Aleksandru I. Karađorđeviću, ljudje bolje poznajo po umetniškem imenu Nani Poljanec. Pred kakimi devetimi leti je prvič prišel k meni, ko je izvedel, da zbiram poskusne odtise za serijo rednih poštних znamk kraljevine Jugoslavije iz leta 1935 in hotel o njih

izvedeti kaj več. Povedal mi je, da od leta 2007 zbira predmete o kraljevi družini, ki je v letih 1918-1941 vladala tudi Slovincem in ga predvsem zanima vse v zvezi s kraljem Petrom II. Karađorđevićem. Potem je čez čas prišel še drugič in tretjič in vsakokrat sva se pogovarjala, kot da se pozna že celo večnost. Dal sem mu obe številki *Nove filatelije* iz leta 2007, v katerih sem opisal omenjene eseje, mu pokazal svojo zbirko in tekmovalni eksponat o njih, nekaj esejev, celin in razglednic pa je tudi odkupil in so zdaj del muzejske Kraljeve zbirke.

Ko je spomladi 2017 v Beogradu nabavil lot fotografij Petra II. in njegovih sokolskih tovarišev, ki so 9. avgusta 1939 osvojili Triglav, je bil neizmerno vesel. Fotografije je pokazal svojemu prijatelju in sokrajanu dr. Petru Mikši, strokovnjaku s področja zgodovine slovenskega planinstva in alpinizma, ki je takoj predlagal, da naredita razstavo. Iz te drobne ideje in neraziskane teme je potem nastalo več razstav in knjiga *Kralj Peter v slovenskih Alpah*, katere avtorja sta.

Veliki finale se je pričel 16. decembra 2017 ob 17. uri, ko se je v prireditveni dvorani Aninega dvora zbrala množica obiskovalcev in si z zanimanjem ogledala postavljeno razstavo, potem pa prisluhnila avtorjema, ki sta na kratko opisala pot od ideje do knjige.

Dr. Peter Mikša je govoril o Triglavu kot gori in simbolu slovenstva ter o bivanju kralja Petra II. v Sloveniji, Nani pa o samem projektu, njegovem zbiranju, fotografijah kralja Petra II. iz albuma dr. Ljubomirja Kostića, kraljevega najboljšega prijatelja, ki so objavljene v knjigi in o prispevku Dušana Babca in dr. Boruta Batagelja k raziskavam in razstavi, katere soavtorja sta.

Spregovoril je tudi o novih pridobitvah muzeja, posebej o sokolskih značkah in izredno redki sokolski znački I. reda, ki jo je kot starešina Sokolov Kraljevine Jugoslavije nosil Peter II., o znački dobremu smučarju in oznakah 1. planinskega polka, ustanovljenega leta 1931. Poveljnik njegove izvidniške čete v Škofji Loki je bil leta 1937 Pavle Babac, ded Dušana Babca, enega največjih poznavalcev vojaških oznak Kraljevine Srbije in Jugoslavije, katerega prispevek o omenjenih oznakah je tudi v knjigi.

Zbranim je spregovoril tudi dr. Borut Batagelj, ki je v knjigi opisal, kako se je ožja kraljeva družina v 30. letih 20. stoletja pričela seznanjati s smučanjem. Od vseh je bil za smučanje najbolj vnet ravno prvorojenec Peter, ki je bil kasneje pokrovitelj jugoslovanskega smučar-

skega športa in mednarodnih tekmovanj v Planici.

Nani je potem prebral še zahvalno pismo, ki ga je prejel iz Beograda, kjer je razstava *Kralj Peter v slovenskih Alpah* 12. decembra 2017 potekala tudi na Belem dvoru, nekdanji kraljevi rezidenci v Beogradu, pod pokroviteljstvom Prestolonaslednika Princa Aleksandra II. Karađorđevića. Nani je rekel, da se je zbralo okrog 250 ljudi, od tega 7 ambasadorjev. Srbi so razstavo, ki je bila prirejena v srbski jezik in v cirilico, zelo dobro sprejeli. O razstavi je poročalo več medijev, med drugim tudi časopis *Politika* in nacionalna televizija RTS v oddaji *Žikina šarenica*.

Malo po 18. uri je sledilo svečano odprtje filatelistične razstave *Privatni eseji za izdajo rednih znamk kraljevine Jugoslavije iz leta 1935*, o kateri sem zbranim najprej povedal nekaj besed, da bodo lažje razumeli razstavljeno gradivo. Potem smo se preselili v prostore Ljudskega muzeja, kjer sva dan prej z Nanim postavila razstavo v sedmih vitrinah. Presenečen sem bil nad zanimanjem in odzivi nefilatelistov in na hitro sem s tremi skupinami opravil voden ogled.

Razložil sem jim, da ne gre za prave poštne znamke, ampak za osnutke, ki so nastajali konec leta 1934 in v začetku leta 1935 v tiskarni Vaclava Neuberta v Pragi, velika večina pa v Delniški tiskarni v Ljubljani. Predloge za slovenske eseje je

dal Slovenski filatelistični klub iz Ljubljane, vsaj polovica osnutkov pa je nastala po slikah akademskega slikarja in

g r a f i k a
Božidarja
Jakca, ki je
kraljico
Marijo in
njene tri
s i n o v e
portretiral v
avgustu in
septembru
leta 1934 v
d v o r c u
Suvobor na
Bledu.

Poslani so bili na natečaj v Beograd, a žal nobeden od 26 osnutkov, natisnjenih v različnih barvah v tehniki bakrotiska, ni bil sprejet kot končna rešitev, ker *Državna markarnica v Beogradu*, kjer so takrat tiskali poštna znamke, ni imela možnosti tiska v bakrotisku. Končne znamke manjšega formata, prikazane na zadnjih dveh razstavnih listih, je leta 1935 oblikoval graver tiskarne dr. Sreten Grujič, natisnili pa so jih v tehniki knjigotiska.

Obiskovalci so si ogledali še prostore muzeja in vse tri že omenjene muzejske zbirke, potem pa smo se vrnili v prireditveno dvorano, kjer smo si ob 19. uri ogledali gledališko predstavo z naslovom *Kraljev put (Kraljeva pot)*. Monodrama je nastala po knjigi spominov Kralja Petra II. Karađorđevića in moram priznati, da sem izvedel mnogo doslej meni neznanih podrobnosti iz njegovega življenja. Kralja je upodobil igralec gledališča iz Šabca Vladimir Balaščak, ki je navdušil vse prisotne. Ploskali smo tako dolgo, da se je moral večkrat vrniti na oder.

Nani je tako spet pokazal, da je tudi odličen organizator. Na koncu se je zahvalil vsem obiskovalcem, predvsem pa sponzorjem in donatorjem, s pomočjo katerih je izpeljal že več projektov in nakupov dragocenih kosov za muzej. Nakup in podpisovanje knjig je potekalo v sproščenem vzdušju in sklepanju novih poznanstev. Mnogi smo se tudi slikali s kraljem, gledališkim igralcem v fraku, okrašenem z lento in odlikovanjem, ki je tako napravljen, celo spominjal na kralja. Če bi nas tisti večer gledal kdo s strani, bi si gotovo mislil, kakšni vneti rojalisti smo, kar pa seveda ni res. Je pa res, da so bili Karađorđevići del naše zgodovine in spomnim se Nanijevih besed: »*Kdor se sramuje svoje preteklosti, ni vreden svoje prihodnosti.*«

Večer treh dogodkov smo tako uradno zaključili ob koščkih pogače z ocvirki, ki smo jih pridno namakali v lesene sklede z domačim bučnim oljem, zalivali pa z belim vinom in rozejem. Nani je zbranim predstavil posebno muzejsko vino *Kralj Peter v slovenskih Alpah*, modro kavčino iz kleti *Vina Mijošek*, kjer je zasajena potomka najstarejše trte na svetu. Letošnjo letino je Ivan Mijošek poklonil za potrebe promocije Ljudskega muzeja Rogaška Slatina, del te pa je dal Nani ustekleničiti v steklenice po 0,375 l (le 77 steklenic) in nanje nalepil posebej izdelano etiketo s podobo kralja Petra II. in njegovih sokolskih tovarišev pri Aljaževem stolpu na Triglavu. Pri založbi Sidarta so mu

sponzorsko izdelali posebne magnetne razglednice z isto sliko in s sliko hrbtne strani razglednice z odtisi 14 žigov vrhov in planinskih koč, ki so jih sokoli takrat obiskali ter podpisom Petra II. Ena od njih danes krasí moj hladilnik.

Veliki finale se je uradno končal nekaj po 21. uri, a le za nekatere. Sodelujoči in najožji Nanijevi sodelavci smo bili povabljeni še k njemu domov, na tako imenovan *Afterparty* (zabavo po zabavi). In tam smo imeli spet kaj videti.

Nanijeva hiša, ki jo sam imenuje *KunstHaus*, je res hiša umetnosti. V njej so zametki Nanijevega zbiranja in prva lokacija privatnega muzeja. Leta 2011 je ustanovil skupino z istim imenom, katere krona delovanja je bila obeležena v fanzinu z naslovom *KunstHaus*, zborniku ustvarjalcev mednarodnega formata v 99 izvodih. Do leta 2017 je ustvaril preko 285 manjših in večjih projektov v Rogaški Slatini in drugod po Sloveniji in tujini in spomini nanje so shranjeni v tej hiši. Ogledali smo si celotno hišo in na hodnikih in v vseh sobah so stene popolnoma prekríte z uokvirjenimi plakati, slikami, fotografijami, razglednicami, reklamami, letaki in ne vem s čim še. Ima tudi nekaj skulptur, celo v kopalnici, v sobi za obiske pa občasno prenoči tudi kakšen umetnik, s katerim sodeluje.

Veliki finale se je zame končal nekaj po eni uri zjutraj, ko so me odpeljali v hotel Atlantida, kjer je bilo moje bivanje del donacije hotela Ljudskemu muzeju.

Ko sem se po mesecu in pol, zadnjega januarja letos, spet napotil v Rogaško Slatino, da z Nanijem podreva mojo razstavo, sem med vožnjo razmišljal o tem neutrudnem ljudskem ustvarjalcu. Spomnil sem se tudi njegovih besed, ki jih je javno izrekel na predstavitvi knjige, pa to ni bilo prvič, da si želi mojo zbirko esejev odkupiti za muzej.

Srčno upam, da bo zbirka tam tudi pristala. Po skoraj 18 letih zbiranja in pri tej stopnji completeness zbirke raje vidim, da ostane ohranjena kot celota, kot da njeni posamezni deli končajo na raznih dražbah, čeprav bi s prodajo po kosih najbrž iztržil več. Nekoč jo bom tako ali tako moral prodati.

Leta in leta sem užival v zbiranju in tekmovalnem razstavljanju, tudi na evropski in svetovni ravni, zdaj pa se njena pot počasi končuje. Novega gradiva za dopolnitev zbirke skoraj ne najdem več, nobenega od mojih otrok zbiranje ne veseli, skorajšnja pokojnina pa ne bo visoka in vsaka denarna injekcija bo dobrodošla. Saj razumete, mar ne?

Želim si, da bi zbirka ostala v Sloveniji, dostopna zanamcem. Z Nanijem imava v mislih, da bi ob odkupu zbirke izdala tudi knjigo, ki bo tudi neke vrste filatelistični priročnik. Upam, da se nama posreči še en Veliki finale.

alojz_tomc1@t-2.net

Fotografije: Matic Javornik in Alojz Tomc

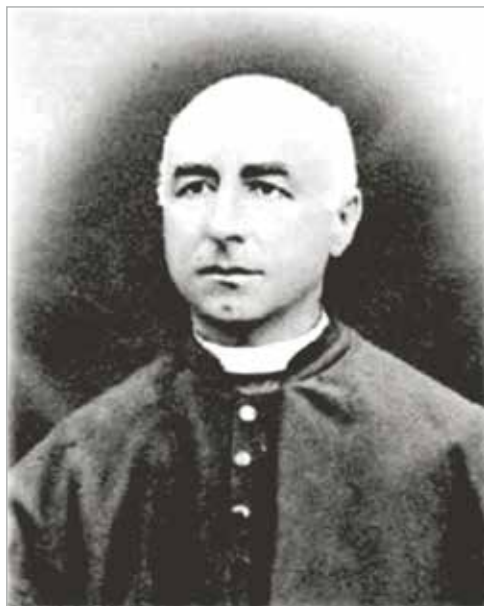
Cirila Haler

Nekaj o Pošti Zreče – nekoč

V NF 2/2014, stran 12, pod »Poštna zgodovina« sem pisala o delu mojega sorodnika Alojzija Karbe, poštnege uslužbenca na Dunaju. Danes sem se odločila, da predstavim nekaj delovanja njegovega brata Matije.

Matija Karba (1852 – 1930) je kot župnik deloval v Zrečah. Bil je zaveden Slovenec, dober gospodarstvenik, kulturnik, zgodovinar, raziskovalec, učitelj, jezikoslovec, veliko je pisal v takratne slovenske časopise in še marsikaj...

Kot zreški župnik, ki je služboval od leta 1892 do svoje smrti leta 1930, je pisal tudi »Kroniko«.

Rokopis kronike obsega preko 550 strani, zajema pa dogajanja in zanimive podatke za tisti čas.

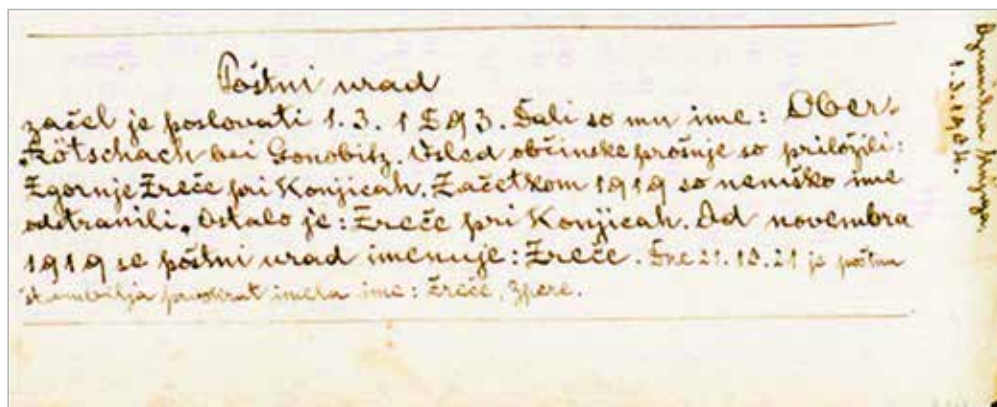
Kroniko so nemški agresorji leta 1941 zaplenili in zato je ostala ohranjena še do danes. Cerkveni arhiv je namreč v župnišču pogorel in s tem ves arhivski fond. Kroniko pa so našli v prostorih krajevne skupnosti v povojnem obdobju. Sedaj jo hranijo v župnišču Zreče.

V tem gradivu sem našla tudi nekaj podatkov o pošti Zreče. Ti podatki so zanimivi za marsikaterega filatelista, zato si jih preberite. Zaradi lažjega branja sem besedilo, ki je včasih težko čitljivo, zapisala posebej, saj sken rokopisa ni dovolj kvaliteten za branje.

Poštni urad Zreče v letu 1896.
Razglednica se nahaja v omenjeni Kroniki.

Primer žiga iz leta 1915, napis v nemščini in slovenščini.

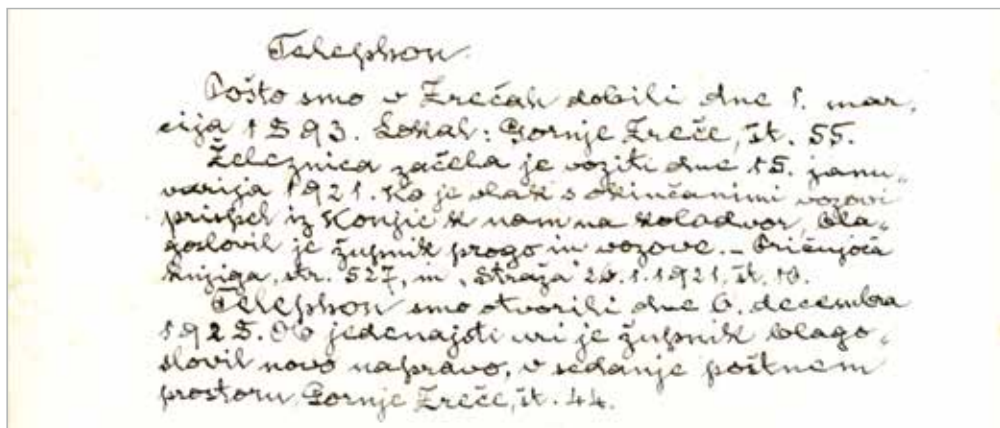

Rokopis Matije Karba (kopirano iz Kronike). Spodaj pa sledi prepis:

Poštni urad

Začel je poslovati 1. 3. 1893. Dali so mu ime: Oberköttschach bei Gonobitz. Vsled občinske prošnje so priložili: Zgornje Zreče pri Konjicah. Začetkom 1919 so nemško ime odstranili. Ostalo je: Zreče pri Konjicah. Od novembra 1919 se poštni urad imenuje: Zreče.

Dne 21. 10. 21 je poštna štampilja prvokrat imela ime: Zreče, Зрече.

In še prepis besedila, ki se nanaša na pošto, telefon in železnico - tri velike pridobitve takratnega časa:

Telephon

Pošto smo v Zrečah dobili dne 8. marcija 1893. Lokal: Gornje Zreče, št. 55.

Železnica začela je voziti dne 15. januarija 1921. Ko je vlak s okinčanimi vozovi prispel iz Konjic k nam na kolodvor, blagoslovil je župnik progo in vozova. – Pričujoča knjiga, str. 527, in »Straža« 26. 1. 1921, št. 16.

Telefon smo otvorili dne 6. decembra 1925. Ob jedenajsti uri je župnik blagoslovil novo napravo, v sedanje poštnem prostoru, Gornje Zreče, št. 44.

Železniška postaja Zreče leta 1930 na fotografiji Josipa Pelikana.

Na koncu naj omenim še to, da je Kronika digitalizirana s pomočjo župnije Zreče in nekaterih današnjih sorodnikov pisca te kronike.

cirila.haler@gmail.com

Boštjan Petauer

Tekmovanje za najboljšo maksimum karto leta 2016

V okviru FIP komisije za maksimafilijo je tudi letos potekalo tekmovanje za najboljšo maksimum karto leta 2016. Tekmovanje je potekalo med 30. decembrom 2017 in 22. januarjem 2018. Namen tekmovanja je spodbujanje snovalcev maksimum kart k izdelavi maksimum kart, ki čim bolj ustrezajo skladnosti vseh treh elementov (razglednice, znamke in žiga) v skladu s pravili FIP (Mednarodna filatelistična zveza).

Tekmovanja se je udeležilo 29 držav, med njimi tudi Slovenija. Glasovalno pravico so imeli le člani FIP komisije za maksimafilijo, ki so po posebnem sistemu izbirali 3, po njihovem mnenju najboljše primerke.

Na prvo mesto se je uvrstila MK iz Rusije, ki jo je pripravil Valerij Petrov.

*Slika 1:
Zmagovalna MK predstavlja katedralo svete trojice Izmajlovskega regimenta. Znamka je skupna izdaja Rusije in Makedonije.*

Druugo mesto sta si delili Brazilija in Nizozemska, tretje pa je pripadlo Kitajski.

Tekmovanja se je, kot že rečeno, udeležila tudi Slovenija, ki pa ni posegla po najvišjih mestih.

*Slika 2:
Maksimum karto, ki je zastopala Slovenijo, je oblikoval Vekoslav Krahulec iz Brežic, prikazuje pa Rusko kapelico na Vršiču.*

bostjan.petauer@siol.net

Bojan Bračič

Maksi Ravne 2018

Poročilo o filatelistični razstavi dajejo običajno organizatorji, komisarji ali obiskovalci, tokrat pa bo opis narejen skozi oči sodnika.

Maksi Ravne so specializirana filatelistična razstava, ki jo organizatorji iz Koroškega filatelističnega društva pripravijo vsako četrto leto. Tokrat je bila že tretjič, tako da lahko govorimo o tradicionalni razstavi. Specializirana pomeni, da v tekmovalnem delu razstave sodelujejo samo eksponati iz maksimafilije in razstavnega razreda razglednic. Letos so organizatorji temu dodali še dva eksponata odprte filatelije, ki pa ... več o tem v nadaljevanju.

Organizatorje velja pohvaliti, saj so vzorno pripravili razstavo tudi s stališča ocenjevalcev. Eksponati iz različnih tekmovalnih razredov so bili postavljeni po ustreznih skupinah, tako da smo lahko sodniki res tekoče delali. Na voljo smo imeli vse, kar smo za delo potrebovali, tudi poseben prostor, kamor smo se po ogledu eksponatov lahko umaknili na posvet in sprejeli končne odločitve.

Organizatorji so poskrbeli tudi za dve kvalitetni predavanji Boštjana Petauerja in Alojza Tomca.

Malo manj bi pohvalil nekatere razstavljalce. Videti je, da marsikdo ne prebere osnovnih določil za sodelovanje na razstavi, sploh v njenem tekmovalnem delu; razstava je imela tudi netekmovalni del.

Predsednik Koroškega filatelističnega društva Jože Keber pozdravlja udeležence razstave.

Odprte razstave so s prikupnim nastopom popestrili otroci tamkajšnje šole.

Vsako tekmovanje ima pravila, zato da so tekmovalci med seboj v enakem izhodiščnem položaju. Interni pravilnik razstave je bil na voljo že dolgo časa, objavljena in dostopna so tudi pravila in navodila za oblikovanje tekmovalnih eksponatov v posameznih razredih. Večina razstavljalcev se je tega bolj ali manj držala, nekateri pa so osnovna določila za tekmovanje enostavno ignorirali; težko verjamem, da jih niso poznali, saj se v FZS že nekaj časa trudimo člane na različne načine (seminarji, delavnice, objava na spletni strani) seznaniti z njimi. Sodniška komisija, katere naloga je spoštovati pravila in biti enaka do vseh razstavljalcev, nekaj takih eksponatov ni ocenila, saj v pravilih ni našla ustreznih kriterijev za njihovo ocenitev. Odločitve sodniške komisije, ki so jo sestavljali Boštjan Petauer, Alojz Tomc in avtor tega zapisa, so bile glede tega soglasne.

Razstava je bila III. ranga, kar je dalo razstavljalcem nekaj bonitet, kot je razstava »velikega« eksponata v samo treh vitrinah. Tudi možnosti, ali bi posamezne eksponate, ki so bili prikazani v samo eni vitrini, lahko pokazali tudi v več vitrinah, nismo ugotavljali. Sicer pa smo sodniki v celoti upoštevali obstoječe pravilnike na nivoju FIP in FEPA (razglednice) z eno izjemo, ki pa je veljala za vse razstavljene eksponate. Pri eksponatih razglednic razstavljalcev nismo kaznovali, ker ob razglednicah niso navedli podatkov o vrsti tiska, s katerim so razglednice nastale. To določilo je tudi v evropskih pogojih še nekoliko nedodelano, poleg tega večina sodnikov o tem še nima potrebnih znanj.

Nekoliko zadrege smo imeli pri ocenjevanju eksponatov v odprti filateliji. Čeprav lahko na ta način z uporabo filatelističnega in nefilatelističnega gradiva sestavljamo tekmovalne eksponate iz mnogih standardnih tekmovalnih razredov, pa to ne gre v mladinski filateliji, maksimafiliji in tudi pri razglednicah do sedaj tega še ni bilo. Pri ocenjevanju teh dveh sicer zanimivih in dokumentarnih eksponatov smo tako uporabili pravilnika za odprto filatelijo, ki smo ju malo »križali« s pravilnikom za ocenjevanje eksponatov razglednic.

FZS je za specializirano razstavo na Ravnah določila tri sodnike. Bojan Bračič, Boštjan Petauer in Alojz Tomc so svoje delo opravili brez zapletov, rezultate ocenjevanja pa najdete na spletni strani FZS.

Mail art je zanimivo mejno področje filatelije, ki ga svet že nekaj časa pozna in ima celo svoj oddelek v filatelističnem delu *Muzeja komunikacij v Bernu*, toda med tekmovalne razrede na filatelističnih razstavah zaenkrat še ni zašel.

Poleg tega smo sodniki pri ogledu nekaterih eksponatov ugotovili, da so bili v osnovi pripravljene za nek drug namen in ne za tekmovalno razstavo, pa so jih avtorji na hitro malo »sfrizirali« in poslali »na dirko«. Razstavljanje znamk in drugega filatelističnega gradiva spodbujamo na vse načine, saj je svojevrstna propaganda za naš konjiček, zbiralcem pa daje možnost pokazati svoje delo, študije in ugotovitve, ne nazadnje tudi kašne bisere iz njihovih zbirk. Vsaka razstava ima poleg tekmovalnega tudi netekmovalni del in tistim, ki jim je upoštevanje pravil za tekmovanje odvečno, predlagam, da ustvarjajo po svoje, kar mnogokrat ni nič manj zanimivo ali atraktivno, le medalj na ta način si z njimi ne morejo prislužiti.

Na odprtju razstave je vse prisotne pozdravil tudi predsednik FZS dr. Peter Suhadolc.

Po drugi strani pa je treba pohvaliti nekaj razstavljalcev, ki so pripravili dobre, domiselne eksponate in jih upoštevanje pravil ni pri tem kaj dosti oviralo. Da je bila razstava kot celota zelo uspešna, govorijo končni podatki o podeljenih medaljah: štiri zlate, štiri pozlačene, osem srebrnih ter po ena posrebrena in bronasta. Prepričan sem, da se bi tudi kateri od malo nižje ocenjenih eksponatov lahko hitro dvignil za stopnjo ali celo dve z malo boljšo obdelavo zbranega gradiva.

Komisija je za najboljšega na razstavi ocenila eksponat Ines Ropoša *Paul Finkenrath (1897-1910)*, ki mu je prisodila 81 točk. Ostale rezultate boste našli na spletni strani FZS.

bojan.bracic@triera.net

Obiskovalci so si z zanimanjem ogledovali razstavljene zbirke. Vse fotografije: Veni Ferant.

Veni Ferant

Priprave na predstavitev poštne znamke 110 let naravne mineralne vode Donat Mg

Da bi predstavitev nove poštne znamke ob 110-letnici naravne mineralne vode Donat Mg ne bila prepuščena naključju, so prizadevni organizatorji v Rogaški Slatini že jeseni leta 2017 združili moči in se pričeli sestajati na rednih mesečnih sestankih.

V delovni skupini so zastopani člani domačega Društva zbirateljev Rogaška Slatina, Knjižnice Rogaška Slatina, Ljudskega muzeja Rogaška Slatina, Atlantic Grupe ter FZS. Delovni koordinator in motor dogajanja okoli predstavitve znamke pa je znani filatelist Tone Petek iz Celja.

Na prvih sestankih so zbirali ideje o tem, kako bi predstavitev znamke izgledala. Ker se doslej Rogaška Slatina ne more ravno pohvaliti z zadostnim številom izdanih poštних znamk, ki bi na ta način predstavile kraj in dejavnost tudi širšemu okolju, za kar poštne znamke sicer poskrbijo, so se zaradi tega še bolj aktivno pričeli pripravljati na ta dogodek.

Naravne mineralne vode so naravna dediščina in kot take imajo že skozi zakonodajo posebno mesto med živili. Letos bo minilo 110 let od takrat, ko je dr. Joseph Knett, znameniti hidrogeolog iz Karlovih Varov, ob iskanju novih virov zdravilne vode odkril nov in izdaten vodni vir visoko mineralizirane vode, ki so jo takrat poimenovali DONAT po bližnji Donački gori. Danes je Rogaška Slatina prav zaradi naravne mineralne vode Donat Mg, ki jo veliko tudi izvažajo, poznana v večini evropskih držav. Prav zaradi zdravilne vode pa Rogaška Slatina sodi tudi v vrh slovenskih zdraviliško turističnih krajev.

Če ste pričakovali, da vam bom razkril podrobnosti dogodka ob predstavitvi znamke o naravni mineralni vodi Donat Mg, potem ste se žal zmotili. Lahko pa vam zaupam, da boste prijetno presenečeni, če boste **v četrtek, 24. maja 2018 popoldan obiskali Rogaško Slatino**, saj vam v imenu organizatorjev zagotavljam, da bo ta predstavitev znamke precej drugačnejša od predhodnjih. Izkoristite ta dan za celodnevni obisk Rogaške Slatine, saj boste imeli kaj videti in doživeti. **Rogaška Slatina vas pričakuje!**

Srečko Beričič

Pestro leto škofjeloških filatelistov

Pričeli smo že 8. januarja, ko smo v sodelovanju s FD Ljubljana pripravili priložnostno razstavo ob 75. obletnici Dražgoške bitke in 60-letnici prireditev Po stezah partizanske Jelovice (več Nova filatelija 1/2017).

Aprila 2017 sta v *Loškem utripu* v intervjuju z novinarjem Damjanom Likarjem dr. Janez Cerkvenik in mag. Srečko Beričič seznanila bralce, da je FD Lovro Košir predlagalo komisiji za izdajo poštних vrednotnic pri Pošti Slovenije, da v prazničnem letu 2019, ko bo minilo 100 let od izdaje prvih slovenskih znamk-verigarjev, 215 let od rojstva idejnega tvorca poštne znamke Lovrenca Koširja, našega rojaka iz Spodnje Luše v Selški dolini, in 140 let od njegove smrti, da bi vse tri jubileje združili v eni poštni znamki oz. simbolično povezali idejo poštne znamke Lovrenca Koširja z verigarji, ki so leta 1919 zagledali luč sveta v novo nastali državi SHS.

Maja smo sodelovali na tradicionalni mednarodni filatelistični razstavi EURO-PHILA 2017, tokrat v Haegerstenu (predel Stockholma) na Švedskem s kar šestimi eksponati: Srečko Beričič (*Srečno rudarji*) 70 točk, Janez Cerkvenik (*Tekstilna industrija*) 75 točk, Mitja Lešnjak (*Film, sedma umetnost*) 56 točk, Matjaž Metaj (*Saarland 1920-1935*) 63 točk, Bojan Šesek (*Vinska trta*) 65 točk in Darja Šesek (*Odraščanje ob knjigah*) 63 točk. Najvišjo oceno 83 točk je prejel eksponat Giannia Manzela (*Postal Stationary of Italy*) iz filatelističnega kluba C.PHIEL Luxemburg. Razstavljali so še člani filatelističnih klubov Belgije (Orval), Finske (Vaasan Filatelist) in Švedske (SFU Stockholm), skupaj 16 eksponatov. Mladinci iz Belgije, Švedske in Slovenije pa so se predstavili z 10 zbirkami na državni mladinski filatelistični razstavi FRIMUNG 2017, prav tako v Haegerstenu. Naši mladinci so tekmovali s šestimi eksponati. Najboljši sta bili Nuša Cerar (*Konji, jezdne in vozne živali*) 67 točk in Katja Malenšek (*Odkritja Novega sveta*) 67 točk, ki sta osvojili v skupni uvrstitvi drugo mesto, ostali pa so dosegli: šolski krožek (*Slovenija, dežela turizma*) 65 točk, Luka Šmid (*Predzgodovinske živali*) 63 točk, Primož Beričič (*Motorna vozila*) 57 točk in Nika Novak

Slika 1: Predsednik združenja Euro-Phila Frans Wouters, predsednik sodniške komisije Harry Swanljung in Darja Šesek, dobitnica srebrnega odličja na mednarodni filatelistični razstavi v Haegerstenu (foto S. Beričič).

(*Gozdne živali*) 57 točk. Na palmaresu smo za osvojena mesta udeleženci prejeli diplome in lične medalje. Na skupščini Euro-Phile smo se dogovorili, da bo naslednje srečanje septembra 2019 v Škofji Loki, ko bomo praznovali 70-letnico loških filatelistov. Med potovanjem (približno 3000 km) z odličnim voznikom kombija Bojanom Šesekom in bivanjem na Švedskem smo obiskali veliko zanimivosti in nekaj luteranskih cerkva, s poudarkom na pridobivanju filatelističnega in drugega materiala za filatelistično razstavo na témo 500-letnice reformacije, ki jo je pripravljajl dr. Janez Cerkvėnik.

Sledili smo tudi pobudi filatelista Mitje Jančarja iz Pirana, da smo sodelovali s priložnostnima ovitkoma ob njegovih priložnostnih filatelističnih razstavah, 29. 4. 2017, *Po sledeh Ive Sobočan* v okviru 11. slovenskih klekljarskih dnevov v Žireh in 13. 7. 2017, *Po sledeh čipke v Sloveniji*, v okviru 55. čipkarskih dnevov v Železnikih.

Maja 2017 smo se udeležili filatelistične meddruštvene razstave FIRAMLA v Trbovljah z naslednjimi eksponati: Primož Čebulj (*Znamenite ženske*) 74 točk, Mitja Lešnjak (*Film, sedma umetnost*) 64 točk in Matjaž Metaj (*Olimpijski simboli*) 57 točk ter filatelistične razstave mladih FIRAMLA z dvema eksponatoma: Primož Beričič (*Motorna vozila*) 58 točk in Katja Malenšek (*Govorica znamk*) diploma.

Na mednarodni filatelistični razstavi ALPE-ADRIA 2017 v Memmingenu (Nemčija) je uspešno sodeloval Bojan Šesek z zbirko *Vinska trta* (74 točk). Na specializirani filatelistični razstavi z mednarodno udeležbo OsmoOkno Kranj 2017 pa dr. Janez Cerkvėnik (*Kolki na starih listinah iz slovenskega ozemlja*) 72

Slika 2: Med bivanjem na Švedskem smo si ogledali tudi glavno katedralo sv. Erika v Uppsali (foto. S. Beričič).

Slika 3: Spominska kartica, izdana ob 500-letnici protestantizma na Slovenskem.

točk), Mitja Lešnjak (*Film, sedma umetnost*) 65 točk, Matjaž Metaj (*Kam po gobe*) 63 točk in Matjaž Metaj (*Razvoj letališč*) 58 točk ter mladinec Primož Beričič (*Motorna vozila*) 67 točk.

Na filatelistični razstavi MLADINSKA LOKAFILA 2017 v avli Osnovne šole Škofja Loka-Mesto so bile predstavljene zbirke filatelističnih krožkov 2. OŠ Celje, OŠ Prebold, 1. OŠ Žalec in OŠ Škofja Loka. Takoj nato je v avli pošte Škofja Loka sledila filatelistična razstava *Umetnost slikarstva in kiparstva*, posvečena 150. obletnici rojstva slikarja Ivana Groharja. Zbirko je pripravil naš član Aleksander Elsner (več NF 3/2017).

Na pobudo FD Lovro Košir Škofja Loka, ob 500-letnici začetka protestantizma, smo v sodelovanju z Občino Škofja Loka, Zgodovinskim arhivom Ljubljana, enota v Škofji Loki in Slovenskim protestanskim društvom Primož Trubar, pripravili v Sokolskem domu v Škofji Loki od 24. 10. do 19. 11. 2017 dve razstavi: arhivsko *Protestantizem na Loškem*, avtorice arhivske svétnice Judite Šega, ki prikazuje zgodovino loškega gospostva v 16. stoletju, nosilce nove vere in sledi, ki jih je to gibanje pustilo na Loškem v umetnosti in literaturi. Avtor filatelistične razstave *Od stare zaveze do protestantizma* dr. Janez Cerkvenc pa je svojo zbirko dopolnil z obsežnim gradivom, ki je sledilo zgodovinskim dogodkom krščanstva, začenši od judovstva (Stare zaveze) do Nove zaveze, nastop Jezusa Kristusa, širjenja krščanstva po svetu, začetek islama, razkola Rimskokatoliške cerkve v 11. stoletju z začetkom pravoslavja in v 16. stoletju z nastankom protestantizma. Razstavi je odprl Viktor Žakelj, dolgoletni predsednik Slovenskega protestantskega društva Primož Trubar. Na slovesnosti ob odprtju razstav je bilo tudi predavanje Barbare Žabota *Protestantizem na Slovenskem* in nastop Pevskega zbora Lubnik ter pozdravni nagovori župana mag. Mihe Ješeta, predsednika Slovenskega protestantskega društva Primož Trubar Matjaža Grudna, njegovega podpredsednika Geze Farkaša in častnega škofa slovenske evangeličanske cerkve Geze Erniše.

Slika 4: Ob odprtju arhivske razstave Protestantizem na Loškem in filatelistične razstave Od stare zaveze do protestantizma so se družili (od leve): Srečko Beričič, Matjaž Gruden, Judita Šega, Geza Erniša, Barbara Žabota, Viktor Žakelj, Geza Farkaš in Miha Ješe. (Foto E. Eržen Podlipnik).

V filatelističnem društvu smo od 21. 11. do 7. 12. 2017 počastili 80-letnico Muzejskega društva Škofja Loka s priložnostno filatelistično razstavo *Muzejski eksponati*. Pripravil jo je dr. Janez Cerkvenik na 160 razstavnih listih s prikazom različnih motivov kulturne dediščine: Muzejsko društvo Škofja Loka, Loški muzej, razni muzejski eksponati in razglednice Škofje Loke, panjske končnice in čebelarstvo, klekljane čipke, skratka kulturni utrip Škofje Loke. Ob odprtju razstave v Sokolskem domu Škofja Loka so bile na izpostavljenem poštnem okencu Pošte Slovenije na razpolago priložnostne dopisnice z dotiskom stavbe Rotovža, kjer je takratno Muzejsko društvo 27. 8. 1937 odprlo prve muzejske zbirke, in priložnostni žig v obliki stiliziranega portala starega Rotovža.

Slika 5: PPŽ ob jubileju Muzejskega društva.

Slika 6: Po postavitvi še ogled filatelistične razstave *Od stare zaveze do protestantizma* (foto A. Pavlovec).

Slika 7: Priložnostni poštni žig *Božična zvezda*.

Za božične praznike in novo leto je škofjeloško filatelistično društvo v sodelovanju s Pošto Slovenije in župnijo Sv. Jurija v Stari Loki pripravilo v predverju Jurjeve dvorane v Stari Loki filatelistično razstavo *Božični motivi*. Razstavni eksponat na 124 razstavnih listih je tudi tokrat pripravil dr. Janez Cerkvenik. Zlasti so zanimive voščilnice, ki jih vsako leto izda poštni urad (Christkindl) v mestu Steyr v Zgornji Avstriji. Vsako voščilnico Božičkove pošte sestavljajo: voščilo za božič in novo leto, božična poštna znamka in priložnostni poštni žig z motivom jaslic. Za to priložnost sta bila na dan odprtja razstave, 18. 12. 2017, izdana spominska ovojnica in priložnostni poštni žig. Motiv Svete družine kot tisk na pisemski ovojnici izvira iz atike glavnega oltarja podružnične božjepotne cerkve Marijinega oznanenja v Crngrobu in predstavlja globoko reliefne koloritne lesene jaslice mojstra Jurija Skorna iz leta 1682. Oltar je pozlatil Jakob Jamšek in je največji na Gorenjskem. Motiv žiga je povzet po božični zvezdi z glavnega oltarja starološke cerkve, ki jo je za božični čas vpeljal nekdanji starološki župnik p. Rudolf Besel (1912-1977).

srecko.bericic@yahoo.com

Damir Žerič

Filatelistična dediščina Celja

Filatelistična zbirka je najmlajša zbirka v Pokrajinskem muzeju Celje. Skladno z našo zbiralno politiko se osredotočamo na zbiranje gradiva, vezanega na Celje oz. celjsko regijo. V zglednem sodelovanju s Filatelističnim in numizmatičnim klubom Celje smo aprila 2017 pripravili prvo muzejsko filatelistično razstavo.

Filatelija je skozi velika vrata v Pokrajinski muzej Celje vstopila leta 2014. Septembra tega leta je celjski filatelist Tone Petek v Knežjem dvoru odprl razstavo na temo arheologije z naslovom *Pozabi oteta preteklost*. Le nekaj dni pozneje je v organizaciji Pokrajinskega muzeja Celje, Filatelistične zveze Slovenije in Pošte Slovenije sledila promocija izdaje priložnostne poštne znamke 600. *obletnica kronanja Barbare Celjske*. Vse to je bil povod, da smo v Pokrajinskem muzeju Celje začeli s sistematičnim zbiranjem in proučevanjem filatelističnega gradiva, vezanega na Celje oz. celjsko regijo. S tem smo želeli poudariti, da filatelija, najbolj razširjen konjiček na svetu, ni zgolj strast do zbiranja in polnjenja albumov, temveč je tudi ali predvsem resna strokovna veda, ki si tovrstno obravnavo tudi zasluži.

Naključje je hotelo, da je bil po letih mirovanja, februarja 2015, ustanovljen ali bolje rečeno ponovno oživljen Filatelistični in numizmatični klub Celje. Muzej in klub ves ta čas odlično sodelujeta. Člani kluba naši inštituciji pomagajo pri zbiranju in urejanju gradiva. Plod sodelovanja je bila tudi skupna razstava z naslovom *Filatelistična dediščina Celja*, ki smo jo 13. aprila 2017 odprli v Knežjem dvoru. Prvič doslej smo na enem mestu predstavili filatelistično zgodovino Celja, vsebina razstavljenega gradiva

Utrinek z razstave v Pokrajinskem muzeju Celje. Arhiv: PMC.

pa je neposredno ali posredno povezana s Knežjim mestom. Že v pripravi na razstavo smo imeli v mislih drugačen, nekласičen končni izdelek. Namen razstave namreč ni bil zgolj predstaviti filatelistično gradivo, temveč z izvirnim oblikovalskim pristopom tudi seznaniti obiskovalce z osnovnimi filatelističnimi pojmi in ozavestiti spoznanje po zbiranju in ohranjanju filatelističnega gradiva kot pomembnega dela naše kulturne dediščine.

Prva stran razglednice z osebno znamko in priložnostnim poštnim žigom. Arhiv: PMC.

Slikovna stran razglednice.
Arhiv: PMC.

Želim poudariti, da smo ob množici filatelističnega bogastva na ogled postavili samo izbor. Zajeli smo širši zgodovinski okvir, zato smo predstavili tudi prve znamke držav, znotraj katerih je bilo Celje v zadnjih dveh stoletjih. Razstavljeno gradivo je logično sledilo časovnemu loku, od predfilatelističnega obdobja in pojava prvih znamk v času avstrijske monarhije pa vse do sodobnosti. Del razstave smo namenili tudi zgodovinskemu prerezu različnih celjskih filatelističnih društev oz. klubov od prvih začetkov do danes. K sodelovanju smo pritegnili tudi filatelistična krožka na II. osnovni šoli Celje in Osnovni šoli Frana Kranjca Celje. Predstavili smo njihovi delovanji in uspehe ter bili zadovoljni, ker smo omogočili učencem, da so s svojimi prispevki pomagali soustvariti razstavo.

Celotno zasnovo smo popestrili z dodatnimi muzejskimi vitrinami, kamor smo na ogled postavili filatelistične pripomočke ter izbrane strokovne publikacije in delovne zvezke, prikazali pa smo tudi proces »od znamke do njene umestitve v album«. Izdali smo

osebno znamko, priložno razglednico in priložnostni poštni žig. Posebnost razstave pa je izdaja zloženske, s čimer smo želeli tudi na ta način razstavo promovirati in dokumentirati. Izdaja zloženske ob tovrstnih razstavah je, kolikor je meni znano, prava rariteta.

V sklopu obrazstavnih dogodkov smo pripravili dve brezplačni otroški delavnici z naslovom *Izdelaj svojo znamko* ter okroglo mizo z naslovom *Vse, kar ste želeli vedeti o znamkah; pogovor o zgodovini celjske filatelije in znamkah nasploh*. Z razstavo smo oktobra 2017 gostovali tudi v Državnem svetu Republike Slovenije.

damir.zeric@pokmuz-ce.si

Naslovnica zloženske *Filatelistična dediščina Celja*. Arhiv: PMC.

Odprtje razstave v Državnem svetu Republike Slovenije 16. oktobra 2017. Foto: Milan Skledar.

Igor Pirc

Novosti in nove pridobitve knjižnice dr. Antona Lavriča - zima 2018

Avtorji	Naslov knjige	Leto izdaje	Jezik
Marka Nova 2000	ACTA PHILATELICA NOVA 2016 - Hrvatski filatelistički almanah	2017	hrvaški
Dénes Czirik	Katalog der Formularstempel auf den in Ungarn verwendeten Postformularen und deren Bewertung im Zeitraum 1830-1900	2017	nemški in madžarski
Krauthaker Tone	Kako smo vzpostavljali samostojno delovanje slovenske pošte	2017	slovenski
HFD	Almanah Hrvaškega filatelističnega društva 1951	1951	hrvaški
Florjančič AP, Cerkvenik dr. J.	Rudnine na Škofjeloškem / Pol stoletja FD Lovrenc Košir, Škofja Loka	2001	slovenski
NN	Abecedni pregled krajev (z navedbo zaporednih števil poštne zveze)	1926	slovenski
Loški razgledi	Lovrenc Košir, pobudnik poštne znamke - Zbornik mednarodnega simpozija leta 2004	2004	slovenski
Prusac Miroslav	Katalog hrvatskih telefonskih kartica sa dodatkom (Slovenija, Jugoslavija)	1994	hrvaški
Zvaz slovenskych filatelilstov	Špecializovany Katalog 2001 SLOVENSKO 1939-1945 A 1993-2000 Poštove znamky a celiny	2000	slovaški
Jakac Božidar	Osnutki za znamke, ovitki prvega dne in priložnostni ovitki, priložnostni žigi	1984	slovenski
Del Bianco Umberto	Il Loyd Austriaco e gli Annulli Marittimi dell' Austria-Ungheria	1978	italijanski
ASCAT	Magyar Posta - és illetékbélyeg Katalógus díjegyves postai nyímtatványokkal 2016-2017	2016	madžarski
NN	Esposizione Internazionale di Filatelia "40 ° della Resistenza"	1985	italijanski
Gabbini, Emanuelle M.	Pacchi Postali	2017	italijanski

Knjižnica Filatelistične zveze Slovenije deluje v prostorih Filatelistične zveze Slovenije na Čopovi 11, v 3. nadstropju dvoriščne zgradbe Pošte Ljubljana 1101.

Knjižnica je namenjena vsem članom društev, ki so vključeni v Filatelistično zvezo Slovenije. Izkažejo se lahko ali s člansko izkaznico matičnega društva ali pa zanje posreduje predsednik filatelističnega društva. Nekatere knjige so zaradi svoje redkosti in pomembnosti na razpolago samo v prostorih knjižnice.

Jedro knjižnega fonda tvorijo donacije. Podrobnejši seznam vsega razpoložljivega knjižnega fonda pa najdete na spletni strani FZS (<http://www.fzs.si/knjiznica.html>).

FZS se posebej priporoča za priročnike, kataloge ali druge specializirane članke, ki so koristen pripomoček zbiralcem in raziskovalcem, še posebej tradicionalne filatelije in poštne zgodovine, seveda pa tudi za vsa druga področja. Glede na majhno pogostost izposoje si je knjige mogoče izposoditi po predhodnem dogovoru s knjižničarjem (Igor Pirc, e-naslov: igorp711@gmail.com ali na GSM: 041 683 470).

Pokažite razposajenost na osebni poštni znamki!

Popust velja za spletna naročila in naročila, oddana po e-pošti, od 1. marca do 31. maja 2018. Najmanjše možno naročilo je 20 osebnih poštних znamk. Akcijski popusti in ostali popusti se ne seštevajo. Za priznanje popusta ob spletnem naročilu vpišite v polje Geslo besedo Razposajenost, pri naročilu po e-pošti je treba to geslo zapisati v sporočilo.

AKCIJA POMLAD DO
-20 %
OD 1. 3. DO 31. 5. 2018

Izkoristite 20-odstotni popust na izdelavo osebnih poštних znamk za pošiljanje po Sloveniji (A in B) ali 10-odstotni popust na izdelavo osebnih poštних znamk za pošiljanje v tujino (C in D). Na spletni strani www.posta.si poiščite akcijo **POMLAD**, v polje Geslo vpišite besedo **Razposajenost** in z nekaj kliki oblikujte in naročite svoje osebne poštne znamke.

Info & naročila:
osebnaznamka.posta.si ali osebne.znamke@posta.si

 Pošta Slovenije
Zanesljivo z vami!